

تست ۱:

این باور که «هر موقعیت دارای شرایط منحصر بفرد و یگانه‌ای است و اصول مدیریت نمی‌تواند عام و جهان‌شمول باشد»، بیان‌گر کدام دیدگاه در مدیریت است؟

- (۱) دیدگاه اقتضایی
- (۲) دیدگاه کلاسیک
- (۳) دیدگاه موردی
- (۴) دیدگاه موقعیتی

تست ۲:

کدام گزینه کلیدی‌ترین مولفه تاثیرگذار بر عملیات مدیریت است؟

- (۱) نظام ارزشی حاکم بر جامعه و سازمان
- (۲) میزان دانش و تخصص موجود در سازمان
- (۳) میزان نقدینگی و قدرت مالی سازمان
- (۴) میزان تعامل و تبادل با محیط بین‌الملل

(بر اساس پیشگفتار کتاب مبانی سازمان و مدیریت از دیدگاه اسلام دکتر محمد مقیمی، انتشارات راه‌دان)

گزینه ۳) دیدگاه موردی صحیح است.

توضیح: در پیشگفتار کتاب مبانی سازمان و مدیریت از دیدگاه اسلام دکتر محمد مقیمی، بین دیدگاه اقتضایی با دیدگاه موردی تفاوت قائل شده است.

بنا بر دیدگاه **موردی** هر موقعیت دارای شرایط منحصر بفرد و یگانه‌ای است و اصول مدیریت نمی‌تواند عام و جهان‌شمول باشد و یادگیری مدیریت از طریق **تجربه** کردن قضا یا و موردکاوی‌ها در موقعیت‌های خاص امکان‌پذیر است.

یادآوری: در مکاتب کلاسیک اعتقاد بر این است که مدیریت صرف نظر از محیط، دارای ماهیت عام و جهان‌شمول می‌باشد. (گزینه ۲)

نکته: دیدگاه **اقتضایی** تلفیقی است از دو دیدگاه موردی و کلاسیک؛ در دیدگاه اقتضایی، مقتضیات یا متغیرهای مشخصی برای شناسایی و درک موقعیت‌ها توسط مدیریت مورد توجه قرار می‌گیرد. ایده اساسی رویکرد اقتضایی این است که اقدام خاص مدیریتی وجود ندارد که برای تمامی موقعیت‌ها مناسب باشد و آنچه در یک سازمان کارایی دارد ممکن است در سازمانی دیگر جواب ندهد و این بستگی به مقتضیات کلیدی سازمان دارد. توجه داشته باشید با عنایت به مفروضات دیدگاه اقتضایی، تدوین اصول و مبانی مدیریت مبتنی بر جهان‌بینی و ارزش‌های اسلامی برای مدیران مسلمان و جوامع اسلامی، ضروری می‌نماید. (گزینه ۱)

توجه: دیدگاه **موقعیتی** نام دیگری برای دیدگاه اقتضایی (Contingency) می‌باشد. (گزینه ۴)

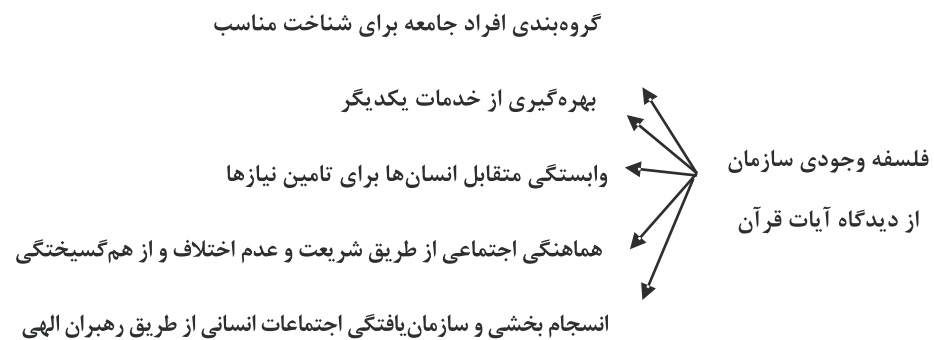
پاسخ تست ۲: گزینه ۱) نظام ارزشی حاکم بر جامعه و سازمان (فرهنگ)

تست ۳:

آیه شریفه "یا ایّها النَّاس انا خَلَقناکم من ذکرٍ و أنثی ...!"؛ «ای مردم، ما شما را از یک مرد و زن بیافریدیم ...» بیانگر کدام فلسفه وجودی سازمان از دیدگاه اسلام است؟

- (۱) گروه‌بندی افراد جامعه برای شناخت مناسب
- (۲) بهره‌گیری از خدمات افراد در قالب شکل‌گیری اجتماعات بشری
- (۳) وابستگی متقابل افراد جامعه به یکدیگر برای تامین نیازها و خواسته‌ها
- (۴) روابط اجتماعی ناهماهنگ و اختلاف‌انگیز، زمینه‌ساز از هم گسیختگی و پراکندگی

گزینه ۱) گروه‌بندی افراد جامعه عاملی برای شناخت بهتر انسان‌ها

گروه‌بندی افراد جامعه برای شناخت مناسب	"يا أَيُّهَا النَّاسُ انا خَلَقْناكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَّ اُنْثى وَّ جَعَلْناكُمْ شُعُوباً وَّ قَبائِلَ لِتَعَارَفُوا"؛ «ای مردم، ما شما را از یک مرد و زن بیافریدیم و شما را شاخه‌ها و تیره‌ها کردیم تا یکدیگر را باز شناسید.» (۱۳ حجرات)
بهره‌گیری از خدمات افراد در قالب شکل‌گیری اجتماعات بشری	"و رَفَعْنا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً سُلْطَناً"؛ «و برخی از آنها را بر برخی به رتبه‌هایی (از کمالات مادی و معنوی) برتری داده‌ایم تا بعضی از آنان، بعضی دیگر را به خدمت گیرند، و رحمت پروردگار تو از آنچه آنها گردآوری می‌کنند بهتر است.» (۳۲ زخرف)
وابستگی متقابل افراد جامعه به یکدیگر برای تامین نیازها و خواسته‌ها	"بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ"؛ «هر یک از شما وابسته به دیگری است.» (۱۹۵ آل عمران)
روابط اجتماعی ناهماهنگ و اختلاف‌انگیز، زمینه‌ساز ازهم‌گسیختگی و پراکندگی اجتماعات انسانی	"و ما كانَ النَّاسُ اِلاَّ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا"؛ «و مردم جز ملتی متحد نبودند پس (به سبب روابط اجتماعی در امور دنیوی اختلاف کردند و پس از نزول کتاب برای رفع اختلافشان در خود کتاب) اختلاف کردند.» (۱۹ یونس)
رهبری مبتنی بر شریعت الهی، عاملی کلیدی در انسجام‌بخشی و سازمان‌یافتگی اجتماعات انسانی	"كانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَبَعَثَ اللهُ نَبِیّینَ مَبشَرِینَ وَّ مَنذَرِینَ وَّ اُنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَینَ النَّاسِ فِیما اختلفوا فِیه" (۲۱۳ بقره)

لطفا جاهای خالی را (با توجه به آیات) پر کنید:

..... افراد جامعه برای شناخت مناسب	"يا أَيُّهَا النَّاسُ انا خَلَقْناكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثى وَجَعَلْناكُمْ شُعُوباً وَ قَبائِلَ لِتَعَارَفُوا"؛ «ای مردم، ما شما را از یک مرد و زن بیافریدیم و شما را شاخه‌ها و تیره‌ها کردیم تا یکدیگر را باز شناسید.» (۱۳ حجرات)
بهره‌گیری از خدمات افراد در قالب شکل‌گیری	"و رَفَعْنا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً سَخِرَئاً"؛ «و برخی از آنها را بر برخی به رتبه‌هایی (از کمالات مادی و معنوی) برتری داده‌ایم تا بعضی از آنان، بعضی دیگر را به خدمت گیرند، و رحمت پروردگار تو از آنچه آنها گردآوری می‌کنند بهتر است.» (۳۲ زخرف)
..... افراد جامعه به یکدیگر برای تامین نیازها و خواسته‌ها	"بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ"؛ «هر یک از شما وابسته به دیگری است.» (۱۹۵ آل عمران)
..... زمینه‌ساز ازهم‌گسیختگی و پراکندگی اجتماعات انسانی	"و ما كانَ النَّاسُ اِلاَّ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا"؛ «و مردم جز ملتی متحد نبودند پس) به سبب روابط اجتماعی در امور دنیوی اختلاف کردند و پس از نزول کتاب برای رفع اختلافشان در خود کتاب) اختلاف کردند.» (۱۹ یونس)
..... ، عاملی کلیدی در انسجام‌بخشی و سازمان‌یافتگی اجتماعات انسانی	"كانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَبَعَثَ اللهُ نَبِیِّینَ مَبشَرِینَ وَ مَنذُرِینَ وَ اَنزَلَ مَعَهُمُ الْکتابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَینَ النَّاسِ فِیما اختلفوا فِیه" (۲۱۳ بقره)

تست ۴:

اینکه روزه یا حج برای افراد مستطیع واجب شده، نشان دهنده بودن انسان است.

(۱) سیاسی بودن

(۲) اجتماعی بودن

(۳) فرهنگی بودن

(۴) انفرادی بودن

(خودآزمایی) اجتماعی بودن انسان مبتنی بر چند اصل مهم است:

۱.

۲.

۳.

گزینه ۲) اجتماعی بودن صحیح است.

اجتماعی بودن انسان مبتنی بر چند اصل مهم است:

۴. اصل استثناس (تجانس)

۵. اصل تضاد

۶. نیازهای انسان

توضیح اینکه مردم برای روزه، حج، جهاد و ... گرد هم می آیند و در پایان روزه نماز عید می خوانند و با یکدیگر
"ارتباط" برقرار می کنند.

تست ۵:

"زندگی انسان جز به واسطه‌ی انس و همیاری دیگران کامل نمی‌شود و بنیان جامعه بر مبنای همگنی و تشابه استوار است" بیانگر اصل می‌باشد.

(۱) اصل استثناس

(۲) اصل تضاد

(۳) نیازهای انسان

(۴) اجتماعی بودن

(دکتری ۹۵) ابوریحان بیرونی با طرح کدام اصل اذعان می‌کند که در مدیریت، نگرش اجتماعی بودن انسان و همیاری با دیگران، اساس همگنی و بنیان جامعه است؟

(۲) اصل توافق (اتفاق آراء)

(۱) اصل اختلاف مقاصد

(۴) اصل تضاد آراء

(۳) اصل استثناس (تجانس)

گزینه ۱) اصل استثناس (تجانس) صحیح است.

استثناس از ریشه لغوی «انس» مشتق شده و بدین معناست که زندگی انسان جز به واسطه انس و همیاری با دیگران کامل نمی‌شود و بنیان جامعه بر مبنای همگنی و تشابه استوار است. علاوه بر همگنی، هم‌شکلی، هم‌زبانی، درک متقابل و تفاهم و ... نیز به مفاهیم دیگر فلسفه اجتماعی بودن انسان اشاره دارد.

توجه ۱: اصل تضاد به اختلاف مقاصد و خواست‌های گوناگون مرتبط است که موجب بوجود آمدن نزاع‌های اجتماعی می‌شود. اختلاف مزاج و طبع انسان‌های مختلف موجب ایجاد تمایلات مختلف می‌گردد به طوری که «ضد مر ضد را همیشه قهر کند و به خویشتن کشد». طبایع متضاد در عین حال که باعث می‌شود انسان‌ها یکدیگر را دفع کنند، به دلایلی به جذب و همکاری نیز تمایل دارند. (گزینه ۲)

توجه ۲: انسان‌ها برای رفع نیازها، گرایش به زندگی جمعی دارند و همین **نیازهای انسان** است که موجب ایجاد حرفه‌ها، صناعات، علوم و معارف بشری می‌شود. مبدا حیات جمعی در گرایش انسان به تامین نیازهای اولیه است؛ طبع انسان محتاج به اجتماع است و زندگی جمعی نهاد هایی را لازم دارد که تامین کننده نیازهای جمعی بشر باشند و چنین اجتماع و نهاد هایی را با لوازمی که دارد «تمدن» می‌نامند. این است که به قول حکما «الانسان مدنی بالطبع» یعنی انسان فی‌ذاته محتاج به تمدن و زندگی اجتماعی است. ملاصدرا از ضرورت حیات اجتماعی به ضرورت حکومت (دولت، سازمان) می‌رسد. صدرالمتهلین معتقد است سعادت جز در سایه حکومت در اشکال سه گانه آن یعنی مدینه، امت، معموره جهانی (جامعه جهانی فاضله) امکان‌پذیر نیست. فارابی مدینه فاضله (اجتماع فاضل) را به‌منظور همکاری و تعاون برای وصول به سعادت جمعی لازم می‌داند و هر فردی موظف است به فراخور توان خویش در راستای تحقق نیازهای جمعی بکوشد. (گزینه ۳)

یادآوری: اجتماعی بودن انسان (گزینه ۴) مبتنی بر چند اصل مهم است:

۱. اصل استثناس (تجانس)
۲. اصل تضاد
۳. نیازهای انسان

تست ۶:

خواجه نصیرالدین طوسی منشأ زندگی جمعی را وجود گرایش‌هایی در درون انسان‌ها می‌داند که افراد برای رفع نیازهای خود دور هم جمع می‌شوند.

(۱) اولیه و ضروری

(۲) ثانویه و امنیت

(۳) عبادی_سیاسی

(۴) نیازهای متعالی

گزینه ۱) نیازهای اولیه و ضروری صحیح است.

اجتماع انسانی به شرطی تحقق می‌یابد که ۱) هدفی را تعقیب کند (دستیابی افراد به سعادت) ۲) مدبّر و سیاستمداری در رأس آن قرار گیرد.

از نظر این رشد نه تنها زندگی بدون دولت (سازمان) موجب نقص انسان است، بلکه اصلاً امکان ندارد و نیازهای ضروری انسان را تامین نمی‌کند.

تست ۷:

خواجه نصیرالدین طوسی یک اجتماع کامل انسانی را متشکل از افرادی می‌داند که انگیزه‌های دارند.

(۱) یکسانی

(۲) مختلفی

(۳) الهی

(۴) مادی

گزینه ۲) انگیزه‌های مختلف صحیح است.

انگیزه‌های مختلف ————— حرفه‌های مختلف ————— نهادها و سازمان‌های مختلف (عالی‌ترین نهاد: دولت)

خواجه نصیرالدین طوسی منشأ پیدایش دولت را اتفاق مردمی می‌داند که برای رفع نیازمندی‌های خود، یک اجتماع سیاسی تشکیل می‌دهند. از دیدگاه خواجه طوسی اجتماعات انسانی به جهت گستردگی و پیچیدگی، نیاز به عواملی دارند که پایه‌هایشان را مستحکم کرده و بتوانند به حیات خویش ادامه دهند.

این عوامل عبارتند از:

محبت، صداقت، عدالت، سیاست یا حاکم و قانون.

تست ۸:

ماهیت سازمان از دیدگاه اسلام می باشد.

- ۱) ملیت و نژاد
- ۲) ولایت فقیه
- ۳) مرزهای جغرافیایی
- ۴) عقیده مشترک اسلامی

گزینه ۴) عقیده مشترک اسلامی صحیح است.

در قرآن کریم واژه «امت» برای گروهی از انسان ها که براساس دین و احکام الهی متحد شده و اقدام به تشکیل یک جامعه دینی با اهداف مشترک کرده‌اند، به کار رفته است. امت به معنای مجموعه‌ای از انسان‌هاست و هرنوع وحدتی که بتوان میان گروهی از انسان‌ها در نظر گرفت، واژه امت بدان قابل اطلاق است. در «امت اسلامی» ملاک اصلی، وحدت عقیدتی، فرهنگی و جهان‌بینی دینی است. لذا تنها ملاک عضویت در امت، عقیده مشترک اسلامی است و شرایط شکل دهنده ملیت و ملی‌گرایی و ملاک‌های نژادی و جغرافیایی در آن نقش ندارد. قرآن کریم با محور قرار دادن مفهوم «امت» در معنای جامعه دینی مسلمانان، ویژگی‌هایی از قبیل: شورا و مشورت، امر به معروف و نهی از منکر، ایمان به خدا و اقامه نماز و برقراری قسط و عدالت اجتماعی را برمی‌شمارد. یکی از ویژگی‌های بارزی که در قرآن کریم برای امت اسلامی ذکر شده است اعتدال و میانه روی و دوری از افراط و تفریط (امت وسطا) می‌باشد.

«وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يُكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا...»

(سوره بقره، آیه ۱۲۳)

طبری معتقد است مراد از وسطا در این آیه، عدل است.

تست ۹:

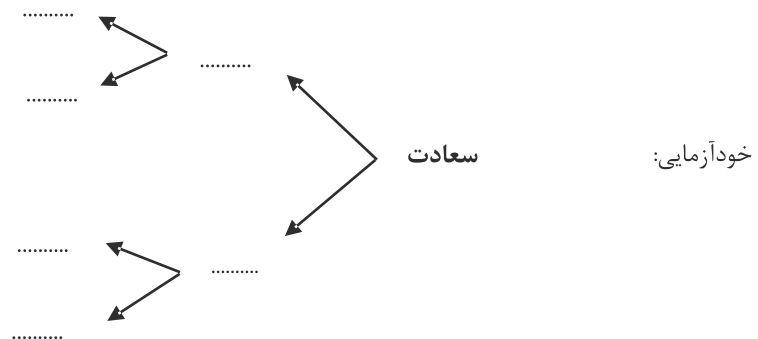
ملاصدرا سعادت اخروی را به و تقسیم می کند.

(۱) جسمی - روحی

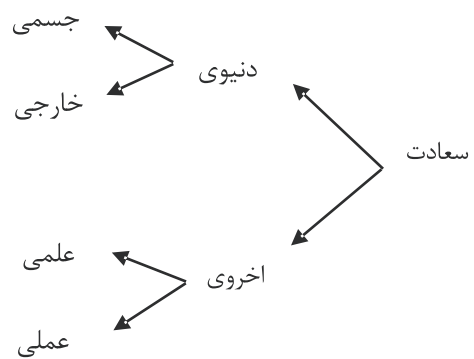
(۲) بهشت جاویدان

(۳) علمی - عملی

(۴) قرب الهی - عاقبت بخیر بودن

گزینه ۳) علمی – عملی صحیح است.

- سعادت جسمی از قبیل صحت و سلامتی، نیرو و شهامت، حسن و جمال
- سعادت خارجی از قبیل تامین مسائل مادی و لوازم زندگی
- سعادت علمی از قبیل کسب معارف و حقایق
- سعادت عملی از قبیل اطاعت الهی و آراسته شدن به فضائل و اخلاق

تست ۱۰:

آیه شریفه «وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ» بیانگر اصل می باشد.

(۱) تعاون و همکاری

(۲) تقوا و پرهیزکاری

(۳) امر به معروف

(۴) نهی از منکر

گزینه ۱) تعاون و همکاری صحیح است.

براساس تعالیم قرآن کریم، تعاون و همکاری جوهره سازمان محسوب می‌شود که باعث سازمان‌یافتگی فعالیت‌های انسانی می‌گردد. طبق این اصل، مسلمانان موظف‌اند در کارهای نیک تعاون و همکاری کنند ولی همکاری در اعمال نادرست و اهداف باطل مطلقاً ممنوع است.

نکته: تفاوت «برّ و تقوا»

برّ جنبه اثباتی و اشاره به اعمال مفید دارد و تقوا جنبه نفی و اشاره به پرهیز از اعمال ناصحیح دارد.

بدین ترتیب تعاون و همکاری باید هم در دعوت به نیکی‌ها و هم در مبارزه با بدی‌ها انجام گیرد.

عنصری که اهداف سه‌گانه (اهداف سازمان، مدیران، کارکنان) را در سازمان آخرت‌گرا هم‌راستا و هم‌جهت می‌سازد «تقوای الهی» است.

تست ۱۱:

امام علی (ع) برای تبیین ضرورت چه چیزی از استعاره «مسافر» استفاده می کنند؟

- (۱) آخرت گرایی
- (۲) گذرا بودن دنیا
- (۳) عدم توجه به مادیات
- (۴) جهاد فی سبیل الله

گزینه ۱) آخرت‌گرایی صحیح است.

اهداف سازمان آخرت‌گرا:

رضایت خداوند

رضایت بنیان‌گذاران سازمان

رضایت کارکنان

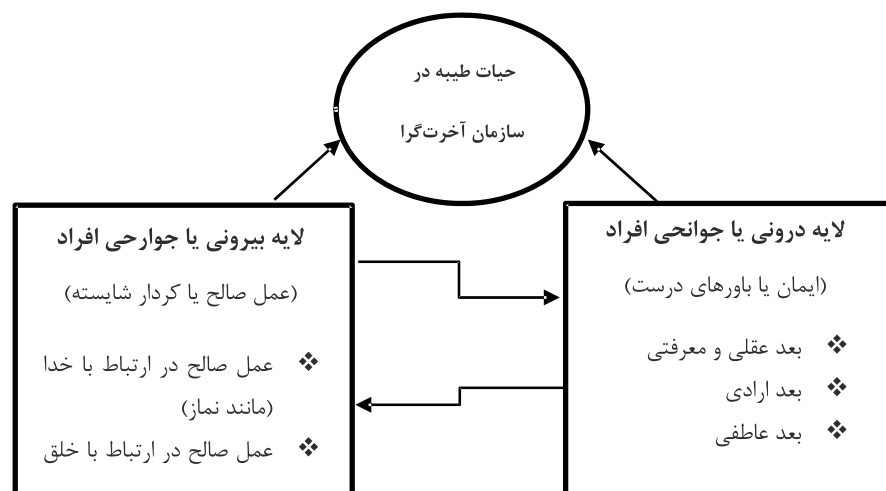
رضایت مدیران

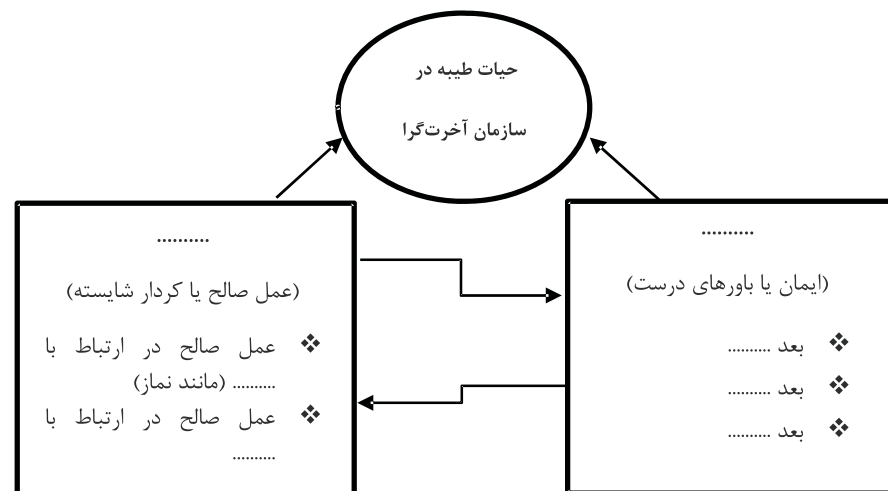
در یک سازمان آخرت‌گرا تمامی ارکان (اهداف سازمان، مدیران، کارکنان) به سعادت اخروی می‌اندیشند و برخلاف سازمان‌های دنیاگرا که هدفشان رفاه و آسایش دنیوی است، مسائل و مشکلات سازمانی را به جان می‌خرند تا با اقدامات خداپسندانه سعی در برگرفتن توشه‌ای برای آخرت خویش نمایند و «همانند مسافری» مسیرهای ناهموار و صعب‌العبور را با عزمی راسخ و انگیزه‌ای بالا طی می‌کند چرا که می‌داند آسایش ابدی و حیات جاودانه در انتظار او خواهد بود. در سازمان آخرت‌گرا ذی‌نفعان خود را از قید و بند چالش‌های مادی آزاد می‌سازند و با آمادگی روانی کامل به استقبال مشکلات فردی و سازمانی می‌روند تا سرمایه‌های بیشتری برای آخرت خود فراهم آورند. در سازمان آخرت‌گرا مدیران و کارکنان مترصد فرصتی هستند تا نیازمندی را بیابند و با رفتارهای مبتنی بر همکاری و نوع‌دوستی نسبت به حل مشکلات وی بدون هیچ چشمداشتی اقدام نمایند. در چنین فضایی فرهنگ ایثار و رفاقت جایگزین فرهنگ کسب منافع شخصی و رقابت می‌شود. مصداق چنین فرهنگ ایثارگرانه‌ای را می‌توان در جنگ‌های صدر اسلام مشاهده کرد که رزمندگان زخمی از نوشیدن آب خودداری نمودند تا رزمنده دیگر از آب بنوشد و سرانجام همگی شربت شهادت را نوشیدند.

بنابراین در سازمان آخرت‌گرا کلیه ارکان سازمان باید به درجه‌ای از اخلاص دست یابند که کلیه اعمال و فعالیت‌های آنان تابع ایمان‌شان و براساس باور به خداوند متعال و تلاش برای جلب رضایت حق تعالی و قرب الهی باشد. در چنین حالتی، تعارضی بین اهداف و منافع افراد و گروه‌های مختلف پیش نخواهد آمد.

توجه شود که در قرآن کریم ایمان و عمل صالح معمولاً در کنار هم ذکر شده‌اند تا نشان داده شود که لازم و ملزوم یکدیگر هستند و ایمان می‌بایست در کردار انسان مومن تبلور یابد. **درواقع «ایمان» و «عمل صالح» دو مولفه اصلی تقوا هستند که به دو ساحت وجود انسان مربوط می‌شوند: لایه جوانحی (یا درونی) و لایه جوارحی (یا بیرونی)؛ لایه درونی مربوط به قلب، فکر و ذهن انسان است (ایمان) و لایه بیرونی در رفتار، کردار و اعمال انسان نمود می‌یابد (عمل صالح).**

نکته: در بسیاری از آیات و روایات از «عقل نظری» به ایمان، از «عقل عملی» به عمل صالح و از تبعیت عمل از ایمان (تبعیت عقل عملی از عقل نظری) به «اخلاص» تعبیر شده است.

تست ۱۲:

در رویکرد عقلی – عاطفی که قرآن کریم به مقوله «ایمان» دارد سه بعد و جنبه اساسی عبارتند از:

- ۱) بعد عقلی و معرفتی
- ۲) بعد ارادی
- ۳) بعد عاطفی
- ۴) هر سه مورد

گزینه ۴) هر سه مورد صحیح است.

- بعد **عقلی و معرفتی** نوعی یقین قلبی می باشد که در بطن خود علم و معرفت به همراه دارد.
- بعد **ارادی** بیانگر ارادی بودن ایمان است و از نظر قرآن کریم ایمان شخص در حالت اجبار و اضطرار پذیرفته نیست، چرا که بدون عنصر اراده و اختیار، ایمان تبدیل به فعل نخواهد شد.
- بعد **عاطفی** شور و شوق عظیمی را در انسان ایجاد می کند و مواجهه او را با خداوند متعال توأم با عشق و هیبت می سازد. بنابراین بعد عاطفی ایمان نوعی مواجهه وجودی و صمیمانه با امور مورد اعتقاد است.

براساس آیه ۱۰ سوره فاطر راه وصول به عزت(غلبه داشتن و مغلوب نشدن) ایمان (باورهای درست) و کردار شایسته (عمل صالح) می باشد.

تست ۱۳:

براساس دیدگاه شهید مطهری کدام عبارت صحیح می باشد؟

- ۱) انسان «مرحله» ندارد اما «مدار» دارد.
- ۲) انسان «مرحله» دارد اما «مدار» ندارد.
- ۳) انسان هم «مرحله» دارد اما هم «مدار» دارد.
- ۴) انسان فاقد «مرحله» و «مدار» است.

گزینه (۱) انسان «مرحله» ندارد اما «مدار» دارد صحیح است.

«انسان مرحله ندارد» یعنی به هر مرحله‌ای برسد نباید متوقف شود و باید به مسیر رشد و تعالی ادامه دهد.

«انسان مدار دارد» یعنی می‌بایست در یک مدار خاص که همان صراط مستقیم می‌باشد، حرکت کند تا از راه کژ که دو آسیب اختلاف و تخلف را به‌همراه دارد، ایمن باشد.

توجه: از صراط مستقیم گاه با «دین قیّم» و گاه با «ملت ابراهیم» یاد می‌شود و کلمه دین به روش ابراهیم خلیل (ع) نسبت داده می‌شود؛ «حنیف» کسی است که در راه مستقیم گام برمی‌دارد و در مقابل «جنیف» یا (متجانیف) کسی است که به راست یا چپ گرایش دارد. توجه شود که در میان همه راه‌هایی که به خدا می‌رسد یک راه مستقیم وجود دارد و دیگر راه‌ها انحرافی است. به همین خاطر در قرآن کریم کلمه «صراط» همیشه و همه‌جا به صورت مفرد به کار رفته، در حالی که کلمه «سبیل» هم به صورت مفرد و هم به صورت جمع (سُبُل) آمده است.

به هر راهی که انسان را به مقصد می‌رساند مقصد می‌گویند و در قرآن کریم مقصود از شریعت، راه و آیین حق یعنی اسلام است.

تست ۱۴:

براساس فرمایش امام علی (ع) تامین وسایل زندگی افراد جامعه بر عهده کدام یک از گروه های اجتماعی می باشد؟

- ۱) قوای اجرایی
- ۲) اقشار آسیب پذیر
- ۳) صاحبان سرمایه
- ۴) صاحبان کسب و کار

گزینه ۴) صاحبان کسب و کار صحیح است.

براساس فرمایش امام علی (ع)، سیستم مدیریت جامعه شامل هفت سیستم فرعی است که عبارتند از:

۱. قوای نظامی و انتظامی که کارکرد آنها تامین امنیت داخلی و خارجی است.
۲. قوای قضایی که کارکرد آنها تامین عدالت در جامعه است.
۳. قوای اجرایی که شامل کارگزاران و مستخدمین دولتی است که وظایف اداری و اجرایی را بر عهده دارند.
۴. صاحبان سرمایه که تامین کنندگان منابع مالی دولت هستند و شامل پرداخت کنندگان مالیات، جزیه و عوارض می شوند که بودجه عمومی را تامین می کنند.
۵. رسانگرهای ارتباطی شامل نویسندگان و منشیان که ارتباطات بین عناصر جامعه را تسهیل می کنند.
۶. صاحبان کسب و کار شامل بازرگانان و صاحبان صنایع و حرف که وسایل زندگی افراد جامعه را فراهم می کنند.
۷. محرومان جامعه که شامل زمین گیران، نیازمندان، گرفتاران و دردمندان هستند و نیازمند کمک دولت می باشند.

گروه های اجتماعی	کارکرد اجتماعی	نمونه های سازمانی امروزی
قوای نظامی و انتظامی	تامین امنیت داخلی و خارجی	ارتش و نیروی انتظامی
قوای قضایی	برقراری عدالت در جامعه	سازمان های قضایی
قوای اجرایی	تامین نیازهای عمومی جامعه	دستگاه های اجرایی دولتی
صاحبان سرمایه	تامین کنندگان منابع مالی دولت	اشخاص حقیقی و حقوقی پرداخت کننده مالیات و عوارض
رسانگرهای ارتباطی	برقراری ارتباطات بین عناصر جامعه	نهادهای ارتباطی همچون روابط عمومی، نشریات و رسانه ها
صاحبان کسب و کار	تامین کنندگان وسایل زندگی افراد جامعه	سازمان های تولیدی و خدماتی
اقتشار آسیب پذیر	نیازمند بخشش و یاری	سازمان های امدادی و خیریه

توجه: تامین نیازهای عمومی جامعه برعهده قوای اجرایی و تامین وسایل زندگی افراد جامعه برعهده صاحبان کسب و کار می باشد. پایداری و دوام هریک از سیستم های فرعی جامعه از طریق ارتباطات و وابستگی متقابل بین اجزای سیستم امکان پذیر است.

تست ۱۵:

کدامیک از گزینه‌های زیر یکی از نیازهای برتر انسان محسوب می‌شود و مادامی که چنین نیازی تامین نشود، انسان به امر دیگری نمی‌پردازد؟

(۱) خوراک و پوشاک

(۲) مردم‌سالاری دینی

(۳) عدالت

(۴) امنیت

(ارشد ۹۵) در نظام توحیدگرا، با عنایت به سخن خواجه نصیرالدین طوسی در کتاب «اخلاق ناصری» معیاری که موجب قوام و استحکام یک نظام می‌شود و بر تمامی تصمیمات، سیاست‌ها و اقدامات سایه افکنده است، کدام است؟

(۱) شایستگی

(۲) عدالت

(۳) سنت

(۴) اجماع عقول

گزینه ۴) امنیت صحیح است.

بسیاری از علما امامت را به حکومت و ریاست تفسیر کرده‌اند. خواجه نصیرالدین طوسی دولت امامت را معادل سازمان و مدیریت اسلامی قلمداد کرده است و کار ویژه «دولت امامت» را شیوع خیرات عامه می‌داند تا مردم را به سعادت حقیقی نزدیک سازد.

از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی در کتاب اخلاق ناصری خیرات «دولت امامت» عبارتند از:

۱. **امینت:** یکی از نیازهای برتر انسان است و مادامی که چنین نیازی را تامین نکند به امر دیگری نمی‌پردازد.
۲. **سکون:** یعنی برخورداری از ثبات فکری و شخصیتی و آرامش خاطر که بدون آن فرصت تعقل، تفکر، تحول و تعالی میسر نمی‌گردد.
۳. **مودت:** انسان موجودی مدنی بالطبع است و نیازهای خویش را با کمک دیگران و تعاون تامین می‌کند. رواج پیوند دوستی میان افراد پایه‌های حیات جمعی را مستحکم می‌نماید.
۴. **عدل:** عدالت را باید مادر تمام فضایل و حاکم بر تمام سیاست‌گذاری‌ها تلقی کرد. عدالت در جامعه باعث ثبات و ایجاد بستری برای اشاعه خیرات دیگر می‌گردد.
۵. **عفاف:** یعنی شهوت نفس و قوای نفسانی جامعه مطیع نفس ناطق و قوه مدبره دولت حق قرار گیرد.
۶. **لطف:** لطف کردن به زیردستان و رواج آن در بین مردم قلوب اقشار جامعه را به یکدیگر نزدیک می‌کند.
۷. **وفا:** وفای به عهد و تعهدات حقوقی و اخلاقی یکی از نیازهای حیات جمعی است که دولت باید آن را در جامعه نهادینه کند.

تست ۱۶:

کدامیک از گزینه‌های ذیل در مورد مدینه فاضله صحیح نمی‌باشد؟

- ۱) ضرورت زندگی اجتماعی ایجاب می‌کند که مردم با یکدیگر تسالم کنند.
- ۲) هر شهروندی چندین پیشه را اتخاذ کند.
- ۳) مردم مدینه فاضله از حیث میزان درجه و برخورداری از معارف یکسان نیستند.
- ۴) در مدینه فاضله هرکس در جایگاه خود قرار دارد.

گزینه ۲) صحیح است.

لطفاً به کلمه نمی‌باشد در صورت سوال توجه کنید.

فارابی قاعده «هرکس یک پیشه» را برای شهروندان مدینه فاضله می‌پسندد تا هرکس همه هوش و توانایی‌های خویش را وقف پیشه‌اش کند. (البته این نظر فارابی است!)

(درمورد گزینه ۱) : واژه تسالم به معنی هم‌زیستی مسالمت آمیز است و بر موضوع مشارکت و تعاون افراد جامعه تاکید دارد.

(درمورد گزینه ۳) : اگرچه اعتقاد مردم مدینه فاضله به مبدأ و معاد و کیفیت صدور خلق از مبدأ اول تا انتها مطابق حق است، اما در عین حال مردم این مدینه از حیث میزان درجه و برخورداری از معارف یکسان نیستند و بر حسب مراتب معرفتی به دسته‌های مختلف تقسیم می‌شوند. وجه اشتراک این مردم آن است که همگی به کمال توجه داشته و در مقام معرفت خداوند هستند.

(درمورد گزینه ۴) : شأن و جایگاه هرکس برای خود و دیگران روشن و هیچ‌گونه تعصب و عنادی وجود ندارد. رئیس چنین مدینه‌ای دارای ادراک قوی در حکمت نظری و عملی بوده و با رعایت عدالت نسبت به طوایف و گروه‌های مختلف هر فرد و گروهی را در موضع خود جای می‌دهد.

تست ۱۷:

جوامعی را که در آن ممکن است فضایل را بشناسند اما در آن سیاست‌گذاری نکنند نظام گویند.

(۱) مدینه جاهله

(۲) مدینه فاسقه

(۳) مدینه فاضله

(۴) مدینه ضالّه

گزینه (۱) مدینه جاهله صحیح است.

- از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی بعضی جوامع اهدافی غیر از فضایل را دنبال می کنند و ممکن است فضایل را بشناسند اما در آن سیاست گذاری نکنند که به آن نظام «مدینه جاهله» گویند.
- بعضی جوامع نیز ممکن است در پی فضایل موهومی نه حقیقی باشند که به آن نظام «مدینه ضالّه» گویند.
- اهل «مدینه فاسقه» سعادت و خیر را می شناسند اما علم شان با عمل شان سازگار و هماهنگ نیست. افراد مدینه فاسقه در دانسته ها و گفته ها و حتی باورها با مدینه فاضله مشترک اند ولی اعمال و کردارشان همچون عمل مردمان مدینه های جاهله است.
- در «مدینه فاضله» به جهت وحدت در اهداف، همه مردم جهت واحدی دارند اگرچه ممکن است راه های متعددی را در پیش گیرند؛ در حالی که در نظام های غیر فاضله (اعم از جاهله، فاسقه و ضالّه) به جهت کثرت اهداف، مردم به گروه ها و حتی مدینه های متعددی تقسیم می شوند که هریک هدف خاص خود را دنبال می کنند.

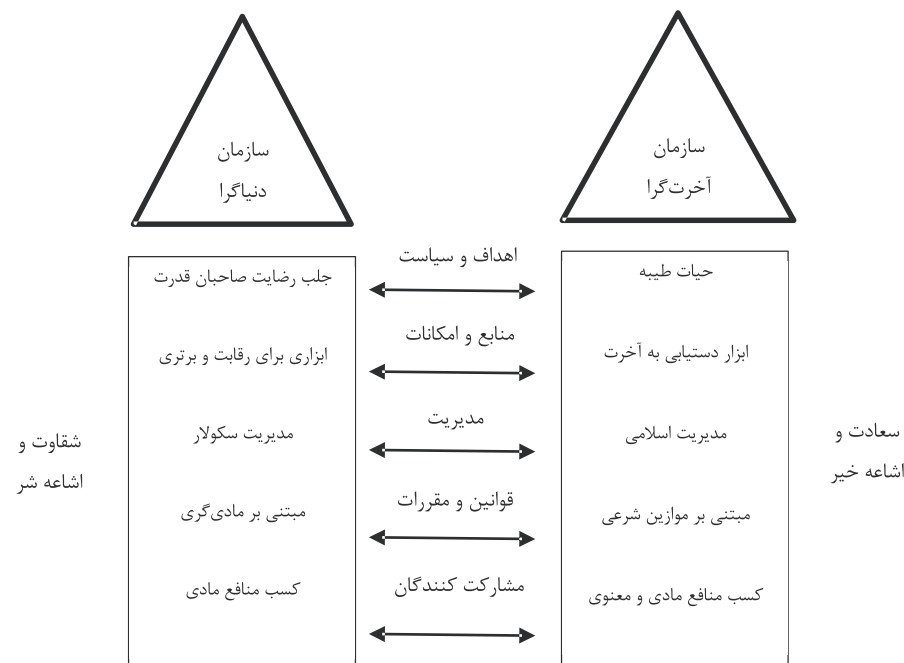
نکته: از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی مکانی که در آن قانون گذار و قوانینی وجود دارد و بستر بروز کمالات نفسانی می شود و مردم در آن به سعادت دست می یابند «مدینه فاضله» گفته می شود.

تست ۱۸:

در یک سازمان دنیاگرا اهداف و سیاستها است.

- ۱) جلب رضایت صاحبان قدرت
- ۲) رقابت و برتری جویی
- ۳) کسب منافع مادی
- ۴) مدیریت سکولار

گزینه ۱) جلب رضایت صاحبان قدرت صحیح است.

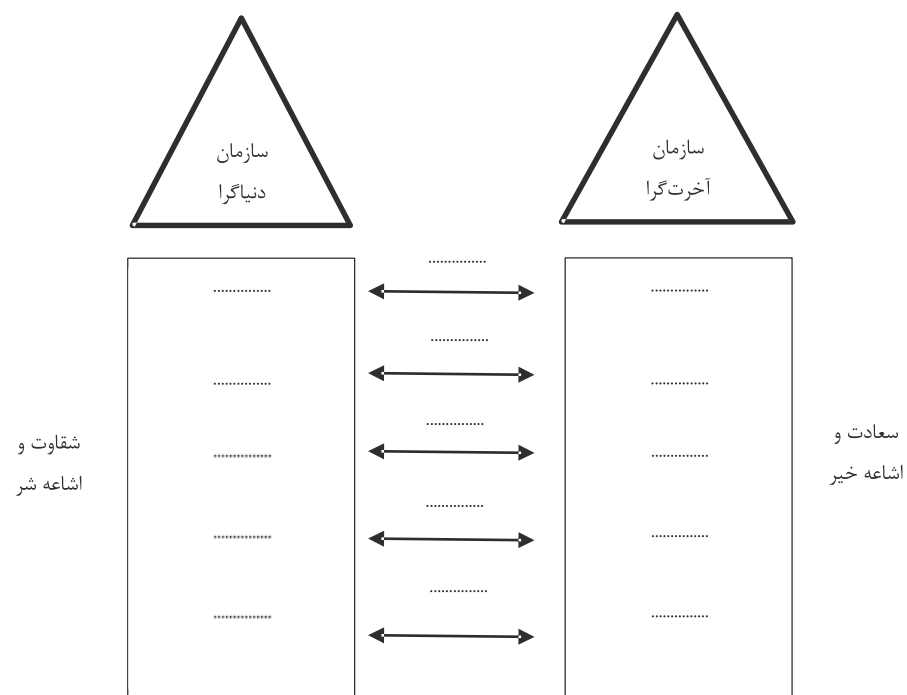

حضرت علی (ع) در بخشی از نامه‌ای که برای امام حسن مجتبی (ع) می‌نویسند محورهای زیر را به عنوان **ضرورت آخرت‌گرایی** یادآور می‌شوند:

۱. روی آوردن به آخرت منجر به بازداشتن از غیر خود و تفکر درباره خویشتن میشود؛
۲. آرام نمودن هوای نفس با یاد مرگ و نمایاندن تاریخ پیشینیان؛
۳. دنیا جاودانه نیست و در اختیاردارنده‌ی مرگ، خداوند است؛
۴. تنها باید اشتیاق خدا را داشت و از او ترسید؛
۵. داشتن روحیه بخشش و ایثار (روحیه جهادی)؛
۶. آرام بودن و بدست آوردن دنیا و نیکو عمل کردن در مصرف آن.

امام علی (ع) برای تبیین رویکرد دنیاپرستان از استعاره «سگ‌های درنده» و «شتران رها شده» که راه را گم کرده‌اند و نه چوپانی دارند که به امورشان رسیدگی کند، استفاده کرده‌اند که هدف خود را که همانا آخرت است، فراموش نموده و مشغول دریدن و چریدن هستند.

سعی کنید بدون نگاه به نمودار فوق آن را اینجا مجدداً برای خود ترسیم کنید:

تست ۱۹:

در میان «علل اربعه»، علت از اهمیت زیادی برخوردار است و از آن به «تدبیر مدنی» تعبیر می‌شود.

۱) علت فاعلی

۲) علت مادی

۳) علت غایی

۴) علت صوری

گزینه ۳) علت غایی صحیح است.

مسکویه در غایت‌شناسی به «علل اربعه» اشاره کرده و بیان می‌دارد برای تحقق هر کاری در خارج به چهار علت نیاز است:

- ۱) علت فاعلی که فعل از او ظاهر می‌شود.
- ۲) علت مادی که فعل در قالب آن حاصل می‌شود.
- ۳) علت غایی که فعل به سبب آن به وجود می‌آید.
- ۴) علت صوری که به ماده شکل می‌دهد.

وی به علت غایی اهمیت زیادی می‌دهد و در بحث انسان‌شناسی آن را با عناوینی چون کمال، سعادت و خیر مطرح می‌کند.

غایت‌گرایی مسکویه شامل غایات برتر و کمالات اجتماعی است که از آن به «تدبیر مدنی» تعبیر می‌کند.

تست ۲۰:

مهم ترین اهداف غایی از دیدگاه معلم ثانی (فارابی) عبارتند از:

- ۱) شناخت و ایمان به خدا، تقرب به خدا، سعادت
- ۲) تفکر و تأمل، تحقل، اعتدال
- ۳) قرب الهی، هدفمندی، باقیات و صالحات
- ۴) عبادت، عدالت، رضایت عامه مردم

گزینه ۱) شناخت و ایمان به خدا، تقرب به خدا، سعادت صحیح است.

از دیدگاه فارابی اهداف به دو دسته «اهداف غایی» و «اهداف واسطی» تقسیم می شوند.

- **اهداف غایی** در طول (و بالای) اهداف دیگر و ناظر به کیفیات مطلوبی است که اختصاص به شأن معینی ندارد و همه شئون و ابعاد آدمی را شامل می شود.

مهم ترین اهداف غایی از دیدگاه فارابی عبارت است از: شناخت و ایمان به خدا، تقرب به خدا و سعادت (گزینه ۱)

- **اهداف واسطی** در عرض هم و ناظر به کیفیات مطلوبی است که به هریک از ابعاد وجود آدمی مانند بعد شناختی، بعد اخلاقی و یا کیفیتهای جزئی تر مربوط می شود.

مهم ترین اهداف واسطی از دیدگاه فارابی عبارت است از: تفکر و تأمل، تعقل و اعتدال (گزینه ۲)

تست ۲۱:

فارابی غایت معرفت را و غایت اخلاق را می داند.

- ۱) ایمان به خدا – تقرب به خدا
- ۲) شناخت خداوند – تقرب به خدا
- ۳) نیل به سعادت – الهی شدن
- ۴) ایمان و شناخت خداوند – نیل به سعادت

گزینه ۳) نیل به سعادت – الهی شدن صحیح است.

گفتیم از دیدگاه فارابی مهم ترین اهداف غایی عبارتند از:

۱) شناخت و ایمان به خدا:

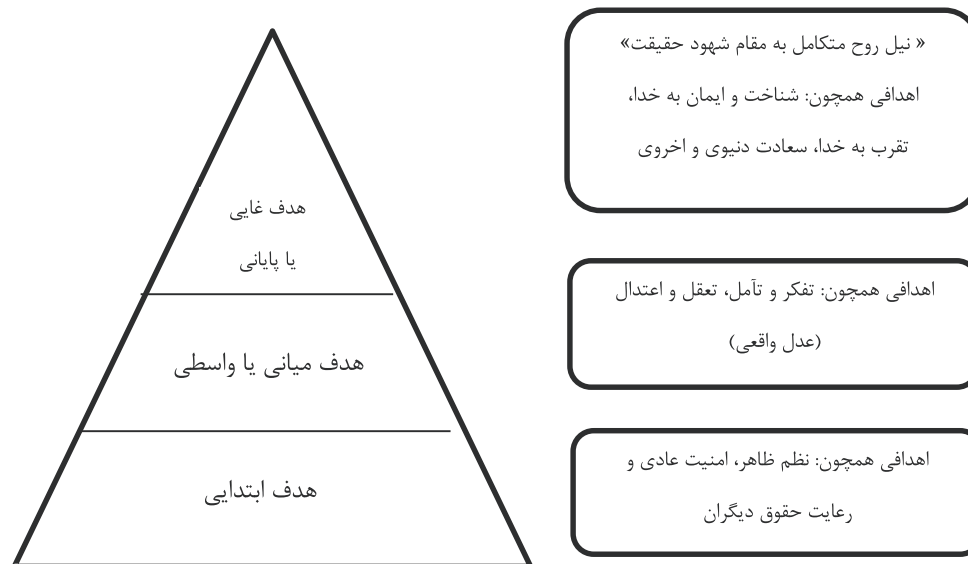
معلم ثانی غایت معرفت را نیل به سعادت می داند. برترین مرتبه معرفت انسان شناخت و معرفت خداوند است و با شناخت و ایمان به اوست که فرد به سعادت می رسد. فارابی می گوید کمال نفس مطمئنه حقیقتاً معرفت خداست. فضایل و کمالات اخلاقی زمانی پشتوانه ای دارند که بر ایمان به خدا و توحید تکیه داشته باشند.

۲) تقرب به خدا:

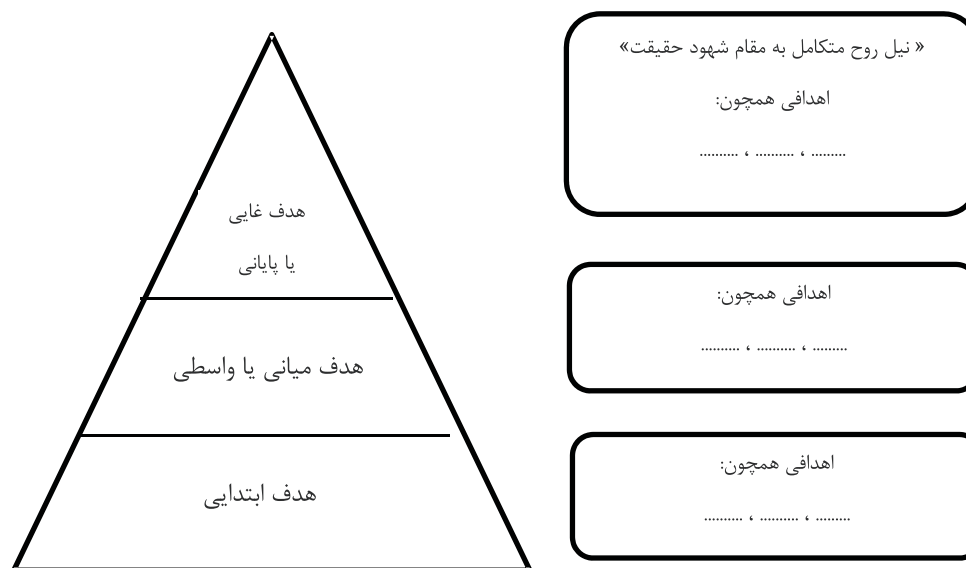
قُرب به معنی نزدیکی به خداست و این نزدیکی مکانتی است نه مکانی؛ لازمه رسیدن به مقام قرب الهی دل کندن از تعلقات مادی و تجرد از آنها و تلاش برای رسیدن به عقل مستفاد و اتصال به عقل فعال است. در مرتبه عقل مستفاد انسان می تواند بدون وساطت حواس صورت هایی را که عقل فعال به آن افاضه می کند، با شهود و اشراق دریابد؛ چنین انسانی در بالاترین درجات قرب الهی است. غایت اخلاق «الهی شدن» است؛ یعنی آراسته شدن به اخلاق الهی [«تَخَلَّقُوا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ»] در سایه توجه انسان به خداوند معنا پیدا می کند؛ پس انسان باید هرچه بیشتر صفات الهی را در خود متجلی سازد و کمال نهایی انسان که قرب معنوی به خداوند متعال است، در عالم پس از مرگ ظهور حقیقی می یابد.

۳) سعادت:

سعادت آخرین هدفی است که آدمی برای وصول به آن می کوشد، خیر و غایت کمال و بالاترین خیرهاست؛ خیر مطلق و مطلوب بالذات است. انسان دو نوع کمال دارد زیرا دو نوع حیات دارد، حیات اولی (مادی) و حیات اخیره (مجرد)

اثر نهایی و هدف پایانی تکلیف الهی نه عالم شدن است، نه فیلسوف شدن، نه فقیه شدن و نه عارف شدن؛ بلکه انسان کامل شدن است یعنی به مقام نورانیت قلب رسیدن. (و بقیه اهداف آثار بیان شده جزء آثار ابتدایی یا میانی تکلیف‌اند.

تست ۲۲:

برقراری عدل واقعی جزء اهداف طبقه بندی می شود.

(۱) ابتدایی

(۲) میانی

(۳) پایانی

(۴) الهی

گزینه ۲) میانی صحیح است.

لطفاً به پاسخ سوال قبل رجوع شود.

نکته: (براساس حدیث معروف تثلیث عبادت کنندگان)

عبادت براساس هراس از دوزخ و امید به بهشت جزء اهداف ابتدایی و میانی

و بر اساس محبت خدا و شکرگزاری جزء اهداف غایی طبقه بندی می شود.

(عبادت هدف نهایی خلقت انسان نیست، بلکه از اهداف متوسط و مقدماتی آن است.)

تست ۲۳:

کدام عبارت زیر صحیح است؟

- ۱) بین «امتحان» و «عبادت» باید امتحان را نسبت به عبادت هدف مقدماتی و واسطه به حساب آورد.
- ۲) بین «امتحان» و «عبادت» باید عبادت را نسبت به امتحان هدف مقدماتی و واسطه به حساب آورد.
- ۳) امتحان و عبادت هر دو جزء اهداف غایی محسوب می شوند.
- ۴) هیچ یک از گزینه ها صحیح نمی باشد.

گزینه ۱) بین «امتحان و عبادت» باید امتحان را نسبت به عبادت هدف مقدماتی و واسطه به حساب آورد صحیح است.

براساس آیه ۷ سوره کهف آزمایش و امتحان «مقدمه عمل» است؛ بنابراین بین «امتحان» و «عبادت» باید امتحان را نسبت به عبادت هدف مقدماتی و واسطه به حساب آورد؛ چه این که با امتحان معلوم می شود کدام انسان ها تسلیم امر خداوند هستند و راه عبودیت و بندگی را در پیش گرفته اند؛ آن کسانی که مسیر عبادت خداوند را طی می کنند عمل شان احسن از دیگران است و نتیجه ای که عایدشان می شود قرب الهی است؛ و قرب الهی درواقع هدف غایی و نهایی آفرینش انسان است و راه رسیدن به قرب الهی طی کردن مسیر عبودیت خداوند می باشد.

افعالی که انسان را به قرب الهی می رساند به دو دسته کلی تقسیم می شوند:

- ۱) عبادت های مستقیم
 - ۲) عبادت های غیر مستقیم
- افعالی که به منزله گام های اصلی در مسیر مستقیم حرکت انسان به سوی خداست در اصطلاح «عبادت های مستقیم» نامیده می شوند که از مرحله توجه قلبی شروع می گردد.
 - موضوعاتی که در اخلاق اسلامی و نظام ارزشی مورد مباحثه قرار می گیرند همان «عبادات غیرمستقیم» هستند مانند رعایت عدل و انصاف، راستگویی، کارهایی از قبیل کشاورزی، بازرگانی، صنعت و خدمات که به نحوی در افزایش کیفیت زندگی انسان نقش دارند.

تست ۲۴:

امام علی (ع) خواسته‌ها و آمال و آرزوهایی را که یک مدیر مسلمان باید داشته باشد به‌طور اختصار در عبارات فوق بیان می‌فرمایند:

۱) کاهش فاصله طبقاتی، تحقق اقتصاد مقاومتی، تعهد عملی به اصل امامت و ولایت

۲) مبارزه با فقر و فساد و تبعیض

۳) قرب الهی، هدفمندی، باقیات صالحات، عاقبت به‌خیری

۴) قرب الهی، عدالت، رعایت اخلاق، تحقق اهداف مادی

گزینه ۳) قرب الهی، هدفمندی، باقیات صالحات، عاقبت به خیری صحیح است.

- قرب الهی یعنی توفیق در انجام کارهایی که مورد رضایت و خشنودی خداوند باشد.
- هدفمندی یعنی اقداماتی انجام گیرد که منطق و توجیهات کافی برای انجام آنها در برابر خداوند و مردم وجود داشته باشد.
- رضایت عامه مردم یعنی عملکرد مدیر مورد تکریم مردم قرار گیرد.
- باقیات صالحات یعنی مدیر اثری در جهت عمران و آبادانی از خود به جای گذاشته باشد.
- عاقبت به خیری یعنی پایان دوره مدیریت توأم با رستگاری یا شهادت در راه خدا باشد.

تست ۲۵:

حضرت علی (ع) کدام گزینه را «تدبیر عمومی مردم» می دانند؟

- (۱) نماز جماعت
- (۲) عدالت
- (۳) نماز جمعه
- (۴) جهاد در راه خدا

گزینه ۲) عدالت صحیح است.

امام علی (ع) عدالت را تدبیر عمومی مردم می‌دانند. (در حالی که بخشش گروه خاصی را شامل می‌شود؛ پس عدالت شریف‌تر و برتر از بخشش است. از دیدگاه امام علی (ع) عدل جریان‌ها را در مجرای طبیعی خود قرار می‌دهد، اما جود (بخشش) جریان‌ها را از مجرای طبیعی خود خارج می‌سازد.)

عدل بر چهار پایه برقرار است: فکر ژرف‌اندیش، دانش عمیق، داوری نیک و صبر و شکیبایی.

در حکمت ۴۳۷ نهج البلاغه می‌خوانیم عدالت یعنی قرار دادن هر چیزی در جای خودش.

خودآزمایی: عدل بر چهار پایه برقرار است: ، ، ،

قرار شد پالا رو نگا نکنی دیگه!!

تست ۲۶:

وقتی «توازن و تناسب در نظام تکوین» مراد باشد کدام یک از حوزه های عدالت مدنظر است؟

(۱) عدل فلسفی

(۲) علم کلام

(۳) عدل تشریعی

(۴) عدل اخلاقی

تست ۲۷:

کدامیک از گزینه های زیر «هدف نبوت» محسوب می شود؟

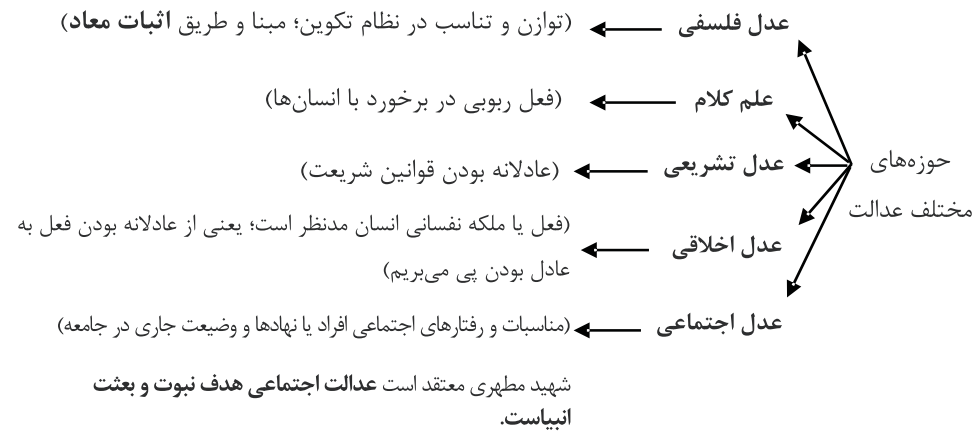
(۱) عدالت فلسفی

(۲) عدالت تشریعی

(۳) عدالت اخلاقی

(۴) عدالت اجتماعی

گزینه ۱) عدل فلسفی صحیح است.

پاسخ تست ۲۷: گزینه ۴) عدالت اجتماعی صحیح است.

تست ۲۸:

کدامیک از گزینه‌های ذیل را حکمای الهی مناسب دیده‌اند که به عنوان صفت عدل به خداوند نسبت بدهند؟

- (۱) موزون بودن
- (۲) تساوی
- (۳) رعایت حقوق افراد
- (۴) رعایت قابلیت‌ها در افاضه وجود

گزینه ۴) رعایت قابلیت‌ها در افاضه وجود صحیح است.

علامه مطهری در تبیین مفهوم عدالت چهار معنا را برای عدل بیان می‌کند:

۱. **موزون بودن:** در یک مجموعه باید شرایط معینی از حیث مقدار لازم برای هر جزء و نحوه ارتباط اجزا با یکدیگر رعایت شود تا مجموعه باقی بماند و نقش مورد انتظار را ایفا کند. نقطه مقابل عدل در این معنا، بی‌تناسبی است.
۲. **تساوی:** گاهی عدل به معنای مساوات و نفی تبعیض است. اگر مقصود این باشد که عدل ایجاب می‌کند که استحقاق‌ها رعایت نگردد و همیشه با همه‌کس یک‌جور برخورد شود، این عین ظلم است؛ اما اگر مقصود از عدالت، رعایت تساوی در زمینه استحقاق‌هایی که افراد در برخورداری از آنها برابرند باشد، این معنای درستی است و چنین مساواتی از لوازم عدل است.
۳. **رعایت حقوق افراد:** در این معنا، عدل یعنی اعطای حق هر ذی‌حقی و ظلم یعنی پایمال کردن حقوق دیگران. معنای حقیقی عدالت اجتماعی همین است.
۴. **رعایت قابلیت‌ها در افاضه وجود:** این معنا را حکمای الهی مناسب دیده‌اند که به عنوان صفت عدل به خداوند نسبت بدهند. پروردگار عالم عادل است، یعنی در نظام تکوین به هر موجودی آنچه را که قابلیت دارد و میزانی از کمالات وجودی را که ظرفیت دارد اعطا می‌کند. (به مفهوم عدالت فلسفی نزدیک است).

تست ۲۹:

کدامیک از گزینه‌های زیر برای تحقق عدالت حتما لازم است؟

- (۱) رعایت قوائد شریعت
- (۲) ادای حق عبودیت
- (۳) نیت قرب الهی
- (۴) دانش عمیق و حقیقی

گزینه (۱) رعایت فوائد شریعت صحیح است.

جلال‌الدین دوانی عدالت را چنین تقسیم‌بندی می‌کند:

- قسمی از عدالت این است که اقدام به اعمالی شود که حق عبودیت را ادا می‌کند. (طریقه بندگی و سلوک)
- قسم دیگر آن است که مرتبط با روابط با هموعان خود در جامعه است (همانند تکریم حاکمان و علما، ادای امانات، رعایت انصاف در معاملات و)
- قسم سوم، حقوق اسلاف و گذشته‌گان است. (همانند عمل به وصایا، پرداخت دیون و رد مضالم برای آنها)

به عقیده جلال‌الدین دوانی بدون رعایت فوائد شریعت، عدالت که حاصل حکمت عملی است حاصل نمی‌شود.

تست ۳۰:

عدالت بالاترین فضایل و کمالات یک جامعه تلقی می‌شود.

(۱) اقتصادی و سیاسی

(۲) اجتماعی و فرهنگی

(۳) معنوی و عاطفی

(۴) حزبی و انتخاباتی

گزینه ۱) اقتصادی و سیاسی صحیح است.

ابوریحان بیرونی مفهوم عدالت را تا سرحد عالی ترین فضیلت فردی و اجتماعی ارتقا می دهد؛ از این رو عدالت اقتصادی و سیاسی را بالاترین فضایل و کمالات جامعه تلقی می کند و مهم ترین کار ویژه حکومت حضرت مهدی (عج) را اجرای عدل و داد می داند. به نظر ابوریحان بیرونی عدالت، ناموس خلقت و هستی است. برای اجرای عدالت «حاکم عادل» موضوعیت دارد نه صرف عدالت. بدین ترتیب غایت حکومت، عدالت گستری است.

ابوریحان بیرونی خزانه را به عنوان انباشت سرمایه نمی داند بلکه از آن به عنوان ثروت عمومی برای استقرار مساوات و عدالت اجتماعی و از بین بردن فقر و شکاف اقتصادی نام می برد. از دیدگاه بیرونی پیشوایی موفق خواهد بود که بتواند با کسب دانایی و بینش صحیح، نماینده عدل باشد؛ از این رو عقل چیزی جز عدل نیست و رهبر شایسته کسی جز مجری عدالت نمی باشد.

تست ۳۱:

عدم وجود کدامیک از گزینه‌های زیر در جامعه سبب ایجاد خشونت و تشّت در جامعه و تعارض با حاکمیت می‌شود؟

- (۱) درآمد کافی
- (۲) رعایت ظواهر دینی
- (۳) عدالت
- (۴) اشتغال

گزینه ۳) عدالت صحیح است.

اگر زمامداران عادل باشند قلب‌ها به سوی آنان جذب می‌شود و این تضمین‌کننده ثبات ارکان حکومت و ایجاد پیوند محکم مابین شهروندان و شهریان می‌باشد؛ اگر غیر از این باشد جامعه مشتت و معارض با حاکمیت می‌گردد و برای آرمان‌ها و خواست‌های خود متوسل به خشونت خواهد شد.

تست ۳۲:

شاخصه‌های اصلی عدالت در اندیشه امام خمینی (ره) عبارتند از:

- ۱) مبارزه با طاغوت، اصلاحات فرهنگی، جهاد در راه خدا
- ۲) مساوات در برابر قانون، اعطای حقوق مردم، نفی امتیازات طبقاتی
- ۳) احقاق حقوق مردم از مستکبران، مبارزه عملی با استکبار، ساده‌زیستی
- ۴) ساده‌زیستی، عدالت اقتصادی و سیاسی، عدالت فرهنگی

گزینه ۲) مساوات در برابر قانون، اعطای حقوق مردم، نفی امتیازات طبقاتی صحیح است.

در اندیشه امام خمینی شاخصه‌های اصلی عدالت عبارتند از:

- مساوات در برابر قانون
- اعطای حقوق مردم
- نفی امتیازات طبقاتی

تست ۳۳:

موضوع لایه اول سیاست و هدف آن می باشد.

- (۱) تدبیر جمعی / ایجاد نظم و امنیت، تامین آسایش و همزیستی مسالمت آمیز
- (۲) ایجاد نظم و امنیت، تامین آسایش و همزیستی مسالمت آمیز / تدبیر جمعی
- (۳) تدبیر عقلی / تامین آرامش و ایجاد بستر تفکر و تعقل در جامعه
- (۴) تعدیل غرائز نفسانی / تحصیل معارف عالی از حقایق هستی

گزینه ۱) تدبیر جمعی / ایجاد نظم و امنیت، تامین آسایش و همزیستی مسالمت آمیز صحیح است.

اغلب اندیشمندان اسلام، علم اداره امور جامعه را «سیاست» نامیده‌اند. اگرچه امروزه سیاست مفهومی عام‌تر از مدیریت دارد، لکن در بسیاری از موارد این دو واژه مترادف یکدیگر بکار رفته‌اند. خواجه نصیرالدین طوسی «سیاست» را به معنای تدبیر حیات جمعی و علم سازماندهی و راهبری می‌داند و موضوع آن را هدایت حیات جمعی از وضع موجود به وضع مطلوب برمی‌شمارد. سیاست از منظر وی دارای سه منشا غریزه، عقل و شرع می‌باشد که باعث شکل‌گیری سه لایه سیاست طبیعی، سیاست عقلی و سیاست الهی می‌شود.

با توجه به این لایه‌بندی از سیاست، می‌توان سطوح سلسله‌مراتب مدیریت را به سه سطح ذیل تقسیم‌بندی نمود:

- سطح مدیریت طبیعی
- سطح مدیریت عقلی
- سطح مدیریت الهی

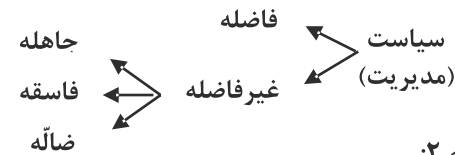
از دیدگاه خواجه نصیر، اگر سیاست را در مرتبه اول آن فرض کنیم به معنای تنظیم انگیزه‌های مختلف غرایز نفس حیوانی و رفع تعارض‌های میان آنهاست.

سیاست در مرتبه ثانی آن، جهت دادن به غرایز و تعدیل آنها به وسیله عقل عملی معنا می‌شود تا تحریک‌های چنین قوایی موجب رشد و کمال انسان شود.

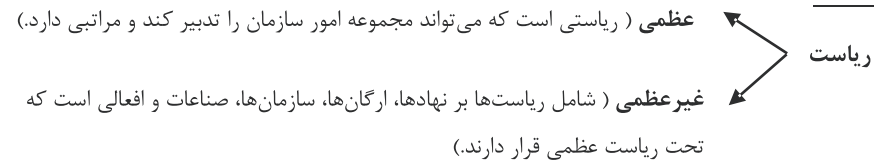
در سطح سوم انگیزه‌ها به گونه‌ای هدایت می‌شوند که عقل نظری هم آنها را به خدمت بگیرد تا در جهت کسب معارف الهی و تحصیل سعادت حقیقی جهت یابند. در این صورت سیاستی شکل می‌گیرد که بستر لازم برای ایجاد مدینه فاضله را فراهم می‌نماید.

منشأ	سطح مدیریت	موضوع	هدف
غریزه	مدیریت طبیعی	تدبیر جمعی جامعه	ایجاد نظم و امنیت، تامین رفاه و آسایش و همزیستی مسالمت آمیز
عقل	مدیریت عقلی	تدبیر تعقلی	تامین آرامش و دمیدن روحیه تامل، تفکر و تعقل به پیکره جامعه تا اعمال و رفتار شهروندان بر اساس ادراکات عقل عملی تنظیم و تعدیل شود.
شرع	مدیریت الهی	تدبیر عالی	جهت دهی قوا و غرائز در پرتو عقل نظری در راستای کسب و تحصیل معارف عالی از حقایق هستی به قدر توانایی و رسیدن به سعادت حقیقی

نکته ۱:

نکته ۲:

(وقتی فعل فردی، غایت یا هدف فعل شخص دیگری شود، شخص اول رئیس شخص دوم می شود؛ زیرا شخص دوم باید برای تامین هدف شخص اول، برنامه ریزی و سیاست گذاری کند.)

منشأ	سطح مدیریت	موضوع	هدف
غریزه	مدیریت	تدبیر جامعه	ایجاد نظم و امنیت، تامین رفاه و آسایش و همزیستی مسالمت آمیز
عقل	مدیریت	تدبیر	تامین آرامش و دمیدن روحیه تامل، تفکر و تعقل به پیکره جامعه تا اعمال و رفتار شهروندان بر اساس ادراکات <u>عقل عملی</u> تنظیم و تعدیل شود.
شرع	مدیریت	تدبیر	جهت دهی قوا و غرائز در پرتو <u>عقل نظری</u> در راستای کسب و تحصیل معارف عالی از حقایق هستی به قدر توانایی و رسیدن به سعادت حقیقی

تست ۳۴:

ابوریحان بیرونی در خصوص «ماهیت مدیریت» که باید مبتنی بر تجانس، مودت و همیاری باشد، از کدام عنوان استفاده می‌کند؟

(۱) ولی امر مسلمین

(۲) تولیت امر اجتماع

(۳) ولایت فقیه

(۴) امامت امت

(ارشاد ۹۵) در خصوص ماهیت مدیریت که از آن به عنوان «تولیت امر اجتماع» یاد می‌شود، کدام صاحب‌نظر معتقد است که در مدیریت اسلامی «تولیت امر اجتماع باید مبتنی بر عدالت باشد»؟

(۲) یحیی بن سعید حلّی

(۱) ابوریحان بیرونی

(۴) علامه محمدتقی جعفری

(۳) خواجه نصیرالدین طوسی

گزینه ۲) تولیت امر اجتماع صحیح است.

- **ابوریحان بیرونی** در خصوص ماهیت مدیریت که از آن با عنوان «تولیت امر اجتماع» یاد می‌کند به چند نکته اشاره می‌نماید:

(۱) پیدایی تولیت امر اجتماع برای سعادت اجتناب ناپذیر است؛

(۲) تولیت امر اجتماع باید مبتنی بر عدالت باشد؛ (ارشاد ۹۵)

(۳) معیار عدالت، قانون صحیح است؛

(۴) قانون صحیح آن است که توأم با منصوصات الهی.

- **ابوالصلاح حلبی** از حاکم اسلامی با عنوان «امام ملت» یا «ولی امر» یاد می‌کند که از نظر مفهومی اختصاص به معصوم ندارد و مراد کسی است که در هر زمان سمت پیشوایی ملتی را بر عهده دارد.

- **شیخ طوسی** امامت را دارای دو جهت «رهبری دینی» و «زعامت سیاسی» می‌داند. وی نیز وجود عصمت را برای حاکم ضروری نمی‌داند و مشروعیت او را خاستگاهی (از طرف امام معصوم (ع)) قلمداد می‌کند.

شیخ طوسی یکی از مواردی را که موجب تحدید (محدود شدن) اختیارات رهبری می‌گردد «مصالح عامه و منافع عمومی» می‌داند.

شیخ طوسی از مسئولیت فرمانداران و امیرانی که از طرف امام امت یا نایب او به‌سوی مناطقی که از مرکز حکومت فاصله دارد برای انجام ماموریت گسیل می‌شوند، با عنوان «تولیه ولایه من الأمراء» یاد می‌کند. وی معتقد است چنین فرمانداران و امیرانی باید در آغاز با مسئولیت‌های اجرایی خرد و کوچک شروع کنند تا برای مسئولیت‌های بزرگ آماده شوند.

شیخ طوسی مسئولیت «ناظر در امور مسلمین» را در زمان عدم حضور معصوم و طایفه فقها و به فرض عدم حضور فقیه، و طایفه مسلمین عادل می‌داند.

- **یحیی بن سعید حلّی** معتقد است معنای حاکم در زمانی تحقق می‌یابد که تنازع و تخصیصی در کار باشد. (برای رفع و حکم راندن بر منازعات)

- **علامه حلّی** سلطان را شامل چهار دسته می‌داند:

(۱) امام معصوم (ع)

(۲) نایب امام و مأذون از سوی او در عصر حضور

(۳) مأذون از سوی امام در عصر غیبت (فقیه جامع الشرایط)

(۴) منصوبان حاکم شرع

تست ۳۵:

آنچه از طریق معرفی فضیلت و شناساندن مفهوم و مصادیق آن در جامعه، قوای نفس را به اعتدال می‌کشانند است.

(۱) انجام فرایض دینی و عبادت خداوند

(۲) دوری از گناهان

(۳) امر به معروف و نهی از منکر

(۴) سیاست (مدیریت)

گزینه ۴) سیاست (مدیریت) صحیح است.

از دیدگاه علامه **قطب الدین شیرازی** سیاست (مدیریت) از طریق معرفی فضیلت و شناساندن مفهوم و مصادیق آن در جامعه، قوای نفس را به اعتدال می‌کشانند تا افراد جامعه به جای روی آوردن به افراط و تفریط به فضایل اخلاقی روی آورند و مصداق کامل آن را «سیاست نبی» می‌داند که حاصل آن «سعادت دنیوی و اخروی» است.

قطب الدین شیرازی حکمت را عبارت از معرفت به حقایق اشیاء و پدیده‌ها به میزانی که در توان انسان است و عمل به آنچه «بایستنی» است به میزانی استطاعت انسان در جهت کمال نفس می‌داند.

تست ۳۶:

حکم به عدالت کردن و ایجاد روابط، هنجار، ساختار، نهاد، سازمان و اتخاذ خط مشی براساس عدالت، ریشه در کدامیک از گزینه‌های زیر است؟

(۱) حکمت عملی

(۲) حکمت عدلی

(۳) حکمت مدنی

(۴) حسن تدبیر

گزینه ۳) حکمت مدنی صحیح است.

حکمت عملی از دیدگاه قطب الدین شیرازی، معرفت به موجودات و پدیده‌هایی است که در حیطه اراده و تصرف و تدبیر انسان قرار دارند، بطوری که براساس مصالح نوعی انسان، تدبیر و تصرفی در آنها می‌شود که اولاً به نظام معاش مردم منجر شده و ثانیاً مقتضی وصول به کمالات عالیه می‌گردد؛ و در این صورت از آن به **حکمت مدنی** تعبیر می‌شود. ریشه حکمت مدنی حکم به عدالت کردن و ایجاد روابط، هنجار، ساختار، نهاد، سازمان و اتخاذ خط مشی در اجتماعات مدنی بر اساس عدالت است و عدالت آن است که مجموع کمالات در فرد و قوای جامعه با یکدیگر متعادل باشند؛ در این صورت اعتدال قوه مدبره و عاقله نفس و جامعه به «حسن تدبیر» است.

اعتدال قوه غضبیه به «شجاعت و شهامت ، فرونشاندن غیظ و دوری از گوشه نشینی» است.

اعتدال قوه شهویه به «عفت و حیا، میانه‌روی، دوری از حرص و طمع» می‌باشد.

اعتدال وقتی حاصل می‌شود که دو قوه شهویه و غضبیه تحت امر قوه عاقله درآیند.

تست ۳۷:

کدامیک از مشاهیر ذیل امامت را به «ریاست عامه» تعبیر می‌کند؟

- (۱) علامه طباطبایی
- (۲) علامه بحرانی
- (۳) علامه حلی
- (۴) شیخ طوسی

گزینه ۲) علامه بحرانی صحیح است.

علامه بحرانی امامت و خلافت را «ریاست عامه در امور دین و دنیا به نیابت از پیامبر اکرم (ص)» تعریف می-کند که شامل سه ویژگی به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱) ریاست عامه یعنی امام مافوق همه حکام، والیان و قضات است.
- ۲) امامت تنها رهبری مذهبی نیست، بلکه هم بر امور دین و هم بر دنیای مردم ریاست دارد.
- ۳) این ریاست به نیابت از پیامبر اکرم(ص) که فرستاده خداوند متعال می‌باشد و پس از او ائمه اطهار (ع) اعمال می‌شود.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خدا را اطاعت کنید و از فرستاده او و صاحبان امرتان (که جانشینان معصوم پیامبرند) اطاعت نمایید.»
(سوره نساء، آیه ۵۹)

نکته: این رشد سیاست را تدبیر نفوس اهالی مدینه برای برآوردن غایتشان تعریف می‌کند که از آن اداره، مدیریت و مدیر مشتق می‌شود و آن را در پیوند با نفوس شهروندان قرار می‌دهد.

تست ۳۸:

کدامیک از گزینه‌های زیر بیان‌گر وظیفه رهبر در «حفظ آیین و مراتب و درجات دین» می‌باشد؟

- (۱) مَلِک
- (۲) قِیم
- (۳) مدبر
- (۴) فیلسوف

گزینه ۱) مَلِک صحیح است.

از دیدگاه مسکویه:

<u>بُعد و عنوان</u>	<u>وظیفه</u>
مَلِک	حافظ آیین و مراتب و درجات دین و اوامر
قَیِّم	تامین مصالح عمومی و معیشت بهتر جامعه
مدبّر(سیاست مدار)	حُسن سیاست و اداره امور جامعه
فیلسوف	ابعاد معرفتی و غایات فاضله در حکومت
حکیم	تحصیل کمال و سعادت

از نظر مسکویه در میان عناوین مذکور سه عنوان « مَلِک، حکیم و فیلسوف) تنها برای حکومت دینی به کار می‌رود.

مسکویه «سیاست الهی» را از تلفیق دین و سیاست می‌داند که موضوع آن اصلاح دنیا و آخرت انسان‌ها مبتنی بر قوانین شریعت می‌باشد.

مسکویه جایگاه «مدبر مُدن» را تامین سعادت همه اجتماع می‌داند که از طریق توجه به هر دو بُعد حکمت یعنی فراگیری حکمت عملی و تهذیب نفس میسر می‌گردد.

نکته: جلال الدین دوانی اگرچه ماهیت انسان را مدنی بالطبع و آمیخته با انس و الفت می‌داند، در عین حال معتقد است وجود انگیزه‌ها و منافع مختلف در جامعه تعارض ایجاد می‌کند و از این جهت حاکمیت سیاسی را لازم می‌داند. وی از قسم سوم حکمت عملی که سیاست مُدن است با عنوان «علم مملکت داری» یاد می‌کند.

تست ۳۹:

شهید مطهری کدام گزینه را «قدرت مدیریت» تعبیر کرده است؟

- (۱) رشد
- (۲) هدایت
- (۳) توان نظامی
- (۴) کاریزما

گزینه ۱) رشد صحیح است.

«رشد» در اصطلاح فقهی مربوط به اندام نیست، بلکه یک نوع کمال روحی می‌باشد. رشد عبارت است از شایستگی نگهداری و بهره‌برداری از سرمایه‌ها و امکانات مادی و معنوی من جمله سرمایه‌های طبیعی، فرهنگی، انسانی و از این قبیل.

«رشد ملی» عبارت است از لیاقت و شایستگی یک ملت برای بهره‌برداری و نگهداری و کسب منفعت از سرمایه‌ها و امکانات طبیعی و انسانی خود. پس یک ملت رشید، ملتی است که لیاقت و شایستگی بالایی در اداره و بهره‌برداری از امکانات خود نشان می‌دهد. شهید مطهری نتیجه می‌گیرد که رهبری و مدیریت مستلزم نوعی رشد است و رشد یعنی قدرت مدیریت. وقتی موضوع رشد اداره انسان‌های دیگر باشد آن را «مدیریت و رهبری» می‌نامند. این نوع از رشد در اصطلاح اسلامی «هدایت» و به تعبیر رساتر «امامت» نامیده می‌شود. از این رو دقیق‌ترین کلمه بر واژه «امامت» از دیدگاه شهید مطهری کلمه «رهبری» است. پیغمبران بزرگ، هم نبی بوده‌اند و هم امام (یعنی هم شأن راهنمایی داشته‌اند و هم شأن رهبری). براساس آیه ۵۱ سوره انبیاء، رشد به معنای راه یافتن به مقصد و در مقابل ضلالت تعریف می‌شود.

تست ۴۰:

تنها کسانی شایستگی رهبری جامعه را دارند که به بلوغ رسیده باشند.

(۱) بلوغ جسمی

(۲) بلوغ عقلی

(۳) بلوغ تدبیری

(۴) بلوغ اسلامی

گزینه ۳) بلوغ تدبیری صحیح است.

ابوریحان بیرونی در کتاب آثارالباقیه سه کمال (بلوغ) را برای آدمی معرفی می کند که عبارتند از:

- ۱) **بلوغ جسمی:** یعنی فرد به رشد کامل جسمی رسیده باشد و بتواند تولید مثل کند.
- ۲) **بلوغ عقلی:** آن است که نفس فکری و ناطقه آن تمام گردد و عقل از قوه به فعل آید.
- ۳) **بلوغ تدبیری:** یعنی اگر تنها ماند، بتواند خود را اداره کند؛ اگر تشکیل خانواده داد بتواند خانواده را اداره نماید؛ و اگر به فرمانروایی رسید بتواند مردم را اداره کند.

(بدیهی است کسی که به بلوغ تدبیری رسیده باشد، قبلا از بلوغ جسمی و بلوغ عقلی گذر کرده است.)

تست ۴۱:

کدامیک از گزینه های زیر اقسام «حکمت عملی» را به کامل ترین شکل بیان می کند؟

- (۱) علم تهذیب
- (۲) تدبیر منزل
- (۳) علم مدنی
- (۴) هر سه مورد صحیح است.

گزینه ۴) هر سه مورد صحیح است.

خواجه نصیرالدین طوسی معتقد است آن معرفتی که از «بایستنی‌ها» بحث می‌کند «حکمت عملی» است که خود بر سه قسم می‌باشد:

- ۱) علم تهذیب: به اخلاق فردی و طریقه تهذیب نفس می‌پردازد.
- ۲) تدبیر منزل: به تدبیر خانواده و تامین نیازهای آن می‌پردازد.
- ۳) علم مدنی: به تدبیر مدینه و شهری که در آن باید زمینه وصول به سعادت شهروندان فراهم باشد، می‌پردازد. در این بخش از حکمت، افراد در صدد تشکیل «مدینه فاضله» هستند. برای تشکیل مدینه فاضله نیاز به قانون‌مندی وجود دارد.

خواجه نصیرالدین طوسی «حکمت مدنی» را چنین تعریف می‌کند:

«نظر بُود در قوانین کلی که مقتضی مصلحت عموم باشد از آن جهت که به تعاون متوجه باشند به کمال حقیقی»

(در تفاوت فلسفه و حکمت می‌توان گفت که فلسفه «علم و دانستن چیزها، چنان که هستند یا باید باشند» است، اما حکمت «به فعلیت درآوردن کمالاتی است که حکیم از دانستن آنچه که هست یا باید باشد، تحصیل می‌کند» پس حکمت مرتبه‌ای بالاتر از فلسفه دارد. در «مدیریت حکیمانه» علم و هنر مدیریت باهم درمی‌آمیزند به گونه‌ای که مدیر حکیم در هر موقعیتی، از دانش متناسب با آن موقعیت بهره می‌گیرد.)

خواجه نصیرالدین طوسی می‌گوید: «قوام مُدُن به مَلِک بُود و قوام مَلِک به سیاست.» یعنی همان‌گونه که سیاست و تدبیر برای بقای یک جامعه ضروری است، وجود حاکم به عنوان علت فاعلی سیاست، ضروری می‌باشد و بدون وجود حاکم سیاستی در جامعه صورت نمی‌گیرد.

به اعتقاد محقق اردبیلی ضرورت داشتن نهاد حکومت برای اجرای شریعت الهی در وهله اول یک امر عقلایی است که کتاب و سنت نیز آن را تایید می‌کند.

ابونصر فارابی علم مدنی را شاخه‌ای از حکمت مدنی می‌داند و چنین بیان می‌دارد: «علم مدنی، علمی است که از انواع افعال و رفتار ارادی و از ملکات و اخلاق و سجایا و عادات (که افعال ارادی منبعت از آن است) سرچشمه می‌گیرد.»

تست ۴۲:

از منظر ملاصدرا «کشف حقایق و قانون‌مندی‌های حاکم بر پدیده‌ها» بیانگر کدام بخش از سیاست است؟

- (۱) الهی
- (۲) انسانی
- (۳) مدنی
- (۴) علمی

گزینه ۲) انسانی صحیح است.

ملاصدرا سیاست (مدیریت) را به معنای تدبیر و هدایت جامعه از دنیا به سوی آخرت به منظور تقرب به خداوند متعال می‌داند. صدرالمتألهین سیاست و مدیریت را به دو بخش الهی و انسانی تقسیم می‌کند.

سیاست الهی بر مجموعه تدابیری اطلاق می‌شود که برای اصلاح حیات اجتماعی انسان از طرف شارع مقدس توسط انبیاء و امامان (ع) که متولیان واقعی آن هستند، در نظر گرفته شده است. ملاصدرا از سیاست الهی با نام‌های دیگری چون «سیاست عادلانه»، «سیاست قاهره»، «سنت عدل»، «قانون عدالت» نیز یاد کرده است.

سیاست انسانی تلاشی عقلانی برای کشف حقایق و قانون‌مندی‌های حاکم بر پدیده‌های الهی است که با تدبیر، حیات جمعی بشر را از وضع موجود به وضع مطلوب رهنمون می‌شود.

تست ۴۳:

کوچکترین سطح اجتماعات کامل کدامیک از گزینه‌های ذیل می‌باشد؟

- (۱) خانواده
- (۲) مدینه
- (۳) حکومت منطقه‌ای امت
- (۴) حکومت جهانی معموره زمین

گزینه ۲) مدینه صحیح است.

لطفا زیر کلمه کامل در صورت سوال خط بکشید.

ملاصدرا به پیروی از فارابی اجتماعات را به دو بخش تقسیم می کند:

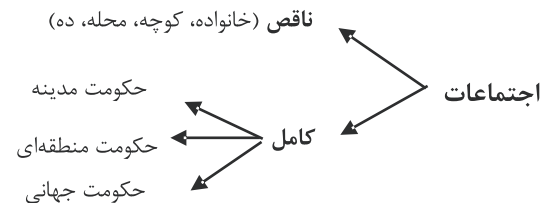
الف) اجتماعات ناقص که شامل چهار سطح خانواده، کوچه، محله و ده است.

ب) اجتماعات کامل یعنی اجتماعاتی که در حد «مدیریت کلان» هستند و شامل سه سطح می باشد به شرح ذیل:

۱) حکومت مدینه: این حکومت کوچکترین سطح حکومت است که از مجموعه ای از دهات دارای انسجام درونی به وجود آمده و معمولا از یک ملت واحد شکل گرفته است. [مدینه در لغت به معنای شهر است]

۲) حکومت منطقه ای امت: حداقل از سه مدینه به وجود آمده و حداکثر ممکن است بخش اعظم جهان را دربرگیرد و صدها مدینه را تحت کنترل دولت مرکزی قرار داده باشد که همه شهروندان آنها برای نیل به اهداف امت همکاری می کنند.

۳) حکومت جهانی معموره زمین: حداقل از سه امت و حداکثر از هزاران امت مختلف و مدینه های گوناگون تشکیل شده است که در همه گستره کره زمین تحت پوشش یک دولت مرکزی جهانی رهبری می شوند. مردمان این جهان متحد، برای یک غایت و هدف مشترک مشارکت و همکاری دارند.

تست ۴۴:

از نظر محقق نراقی شریعت و دین براساس کدامیک از گزینه‌های زیر از سوی خداوند متعال
فرستاده شده است؟

(۱) قاعده لطف

(۲) قاعده حکمت

(۳) قاعده عدالت

(۴) قاعده هدایت

گزینه ۱) قاعده لطف صحیح است.

از دیدگاه محقق نراقی رابطه دین با مدیریت از دو جنبه قابل مطالعه است یکی جنبه علت مادی و محتوایی و دوم جنبه علت فاعلی و اجرایی

از لحاظ محتوایی (مادی) دین مجموعه‌ای از احکام، اعتقادات و ارزش‌ها است که از سوی خداوند متعال توسط فرستاده خاص او بر بشر نازل گردیده و بخش عملی آن را «فقه» می‌نامند.

از لحاظ فاعلی و اجرایی یک نفر باید باشد که قوانین شریعت را به اجرا درآورد و بستر لازم برای دستیابی مردم به سعادت دنیوی و اخروی را فراهم کند (سلطان عادل).

(پس رسیدن به سعادت نیازمند دو چیز است: ۱- قانون ۲- اجرا کننده قانون(سلطان عادل))

نکته ۱: نراقی از «دین و شریعت» به «قانون» تعبیر کرده است و می‌گوید قانون و شریعت برای سامان‌دهی حیات انسان بر اساس «قاعده لطف» از سوی خداوند فرستاده شده بطوریکه تمام ابعاد زندگی مدنی که تدبیر امور جامعه مهم‌ترین جزء آن است را سامان خواهد بخشید. دین، قانون کامل و همه جانبه اجتماع است که شیوه رابطه مردم با یکدیگر و با دولت‌مردان را تنظیم می‌کند و نظم و امنیت در سایه آن محقق می‌شود.

نکته ۲: تعریف جامع مدیریت اسلامی:

«مدیریت اسلامی عبارت است از تدبیر امور مربوط به تامین نیازهای مادی و سعادت حقیقی (معاش و معاد) انسانها و هدایت جامعه از دنیا به سوی آخرت به منظور تقرب به خدای متعال».

تست ۴۵:

به اعتقاد اهل سنت پس از پیامبر اکرم (ص) انتخاب خلیفه و جانشین با است.

(۱) مجتهد جامع الشرایط

(۲) پادشاه و امپراطور

(۳) مسلمانان

(۴) قبلا از طرف خدا و رسول (ص) منصوب شده‌اند که دوازده نفر می‌باشند.

گزینه ۳) با مسلمانان صحیح است.

شخص پیامبر اکرم (ص) از طرف خداوند تعیین شده و مادامی که حیات دارند رهبر و امام مطلق امت هستند. اما پس از رحلت پیامبر(ص)، اهل سنت اعتقاد دارند که انتخاب خلیفه و حاکم جامعه اسلامی مربوط به مسلمانان است؛ و اهل شیعه اعتقاد دارند خلیفه از طرف خدا و رسول (ص) منصوب است که دوازده امام (ع) هستند. به هر حال بدیهی است حاکم جامعه اسلامی باید مطابق با سیره و رویه پیامبر اکرم (ص) که همانا «شیوه امامت» است انتخاب شود و نه پادشاهی و نه امپراطوری. رویه پیامبر اسلام (ص) این بود که احکام خدا را بدون هیچ تغییر و تبدیلی در بین مردم جاری می‌ساخت و در مواردی که احکام ثابت وجود نداشت پس از مشورت با مسلمانان عهده‌دار امور جامعه می‌شد.

امامت و رهبری انسان‌ها چه در بعد معنوی و چه در بعد اجتماعی عالی‌ترین درجه و مقامی است که از طرف خدا به یک انسان واگذار می‌شود. جایگاه امام و حاکم در جامعه به منزله قلب در بدن آدمی است.

تست ۴۶:

کدام دو گروه هستند که پیامبر اکرم (ص) درمورد آنها فرمودند: «دو صنف و گروه از امت من هستند که اگر صالح باشند، امت من هم خوب و شایسته می‌شوند و اگر فاسد شوند، امت من نیز به فساد می‌گرایند.»

۱) بازرگانان و صنعت‌گران

۲) بازرگانان و کشاورزان

۳) قضات و زمامداران

۴) فقیهان و زمامداران

گزینه ۴) فقیهان و زمامداران صحیح است.

مدیر اسلامی باید ضمن شناخت نسبت به مسائل فقهی، توان اداره امور جامعه را داشته باشد.

با اتکا به دو بال فقیه و مدیر است که جامعه به پیشرفت و سعادت می‌رسد که این دو تخصص و توانایی در ولی فقیه جامع الشرایط جمع است.

تست ۴۷:

رسول گرامی اسلام (ص) در مورد چه کسی فرموده‌اند که «خداوند در روز رستاخیز او را وارونه در آتش اندازد.»

(۱) ربا خوار

(۲) زمامدار و حاکمی که امور ملت را به‌دست گیرد و در کار آنها مانند کارهای خصوصی خویش کوشش و دلسوزی ننماید.

(۳) کسی که در نگاه خود به نامحرم تقوا پیشه نکند.

(۴) کسی که شب سیر بخوابد در حالی که همسایه وی گرسنه باشد.

گزینه ۲) زمامدار و حاکمی که امور ملت را به دست گیرد و در کار آنها مانند کارهای خصوصی خویش کوشش و دلسوزی ننماید صحیح است.

همچنین رسول گرامی اسلام (ص) می فرماید: «هرکس عهده دار کاری از امور امت من شود و نسبت به آنان حسن نیت به خرج دهد، خداوند متعال هیبت در دل های آنان را روزی فرماید و هرکس دست احسان خویش را به روی آنان بگشاید، محبت و دوستی ایشان را روزیش گرداند.» (بحارالانوار)

تست ۴۸:

امام صادق (ع) می‌فرمایند: «مسلمانان را جز سه چیز اصلاح نکند: ۱- دین‌شناسی؛ ۲- شکیبایی در گرفتاری‌ها؛ ۳- مدیریت نیکو در زندگی.» حدیث فوق بیان‌کننده اهمیت مدیریت به عنوان است.

- ۱) عامل قوام و دوام جامعه
- ۲) عامل بقای دین
- ۳) عرصه‌ای برای رقابت
- ۴) عاملی برای اصلاح جامعه

گزینه ۴) عاملی برای اصلاح جامعه صحیح است.

ضرورت مدیریت در آیات و روایات اسلامی

امام رضا (ع): «هیچ فرقه و ملتی را نمی‌یابیم که پایدار مانده و زندگی کرده باشند، مگر با داشتن فرمانروایی قوامبخش و این از آن روست که مردم ناچارند برای امر دین و دنیای خود حاکمی داشته باشند تا آنها را سرپرستی کند و زندگی مردم بدون آن حاکم، قوام و سامان نمی‌یابد.»	مدیریت به عنوان عامل قوام و دوام جامعه
امام رضا (ع): «اگر برای مردم، امام و رهبری توانا، امانتدار، نگهبان و پاکدست(عادل) قرار داده نمی‌شد، آیین نابود می‌شد، دین از بین می‌رفت، سنت‌ها و احکام الهی تغییر می‌یافت، بدعت‌گذاران بر آن می‌افزودند و ملحدان از آن می‌کاستند و مسلمانان به شبهه دچار می‌شدند.»	مدیریت به عنوان عامل بقای دین
امام علی (ع): «الْوَلَايَاتُ مَضَامِيرُ الرِّجَالِ؛ فرمانروایی میدان مسابقه مردان است.»	مدیریت عرصه‌ای برای رقابت
امام صادق (ع): «مسلمانان را جز سه چیز اصلاح نکند: ۱- دین‌شناسی؛ ۲- شکیبایی در گرفتاری‌ها؛ ۳- مدیریت نیکو در زندگی.»	مدیر به عنوان عاملی برای اصلاح جامعه

<p>امام صادق (ع): «اگر بر روی زمین از افراد انسان هیچ کس باقی نماند مگر دو نفر، هر آینه یکی از آن دو حجت و امام دیگری خواهد بود.»</p>	<p>الزام به تعیین مدیر در اجتماعات بیش از یک نفر</p>
<p>پیامبر اکرم (ص): «سلطان عادل سایه خدا بر روی زمین است، هر که وی را گرامی دارد، خدایش گرامی دارد و هر که وی را خوار کند، خدایش خوار کند.»</p> <p>پیامبر اکرم (ص): « هر کس عهده‌دار کاری از امور امت من شود و نسبت به آنان حسن نیت به خرج دهد، خداوند متعال هیبت در دل - های آنان را روزی فرماید و هر کس دست احسان خود را به روی آنان بگشاید، محبت و دوستی ایشان را روزی‌اش گرداند.»</p> <p>پیامبر اکرم (ص): «هر زمامداری چیزی از کار امت مرا به دست گیرد در کار آنها مثل کارهای خصوصی خود دلسوزی و کوشش نکند، روز رستاخیز خداوند او را وارونه در آتش اندازد.»</p>	<p>مسئولیت سنگین و جایگاه والای مدیریت</p>
<p>پیامبر اکرم (ص): «دو صنف و گروه از امت من هستند که اگر صالح باشند، امت من هم خوب و شایسته می‌شوند و اگر فاسد شوند، امت من نیز به فساد می‌گیرند: فقیهان و زمامداران»</p>	<p>مدیریت به عنوان عامل سعادت و شقاوت جامعه</p>

نمونه رایگان فلش کارتهای "اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام" DLM - جامع ترین منبع حال حاضر بازار نشر ایران

DLM را به بهترین دوستانم معرفی می‌کنم

تست ۴۹:

از داستان حضرت یوسف (ع) از دو کلمه «حفیظ» و «علیم» که ناظر به گماردن حضرت یوسف بر امور اقتصادی حکومت است کدامیک از شرایط کارگزاران اسلامی قابل برداشت است؟

- (۱) امانت‌داری
- (۲) استقامت و شکیبایی
- (۳) تعهد و تخصص
- (۴) قدرت فکری و جسمی

تست ۵۰:

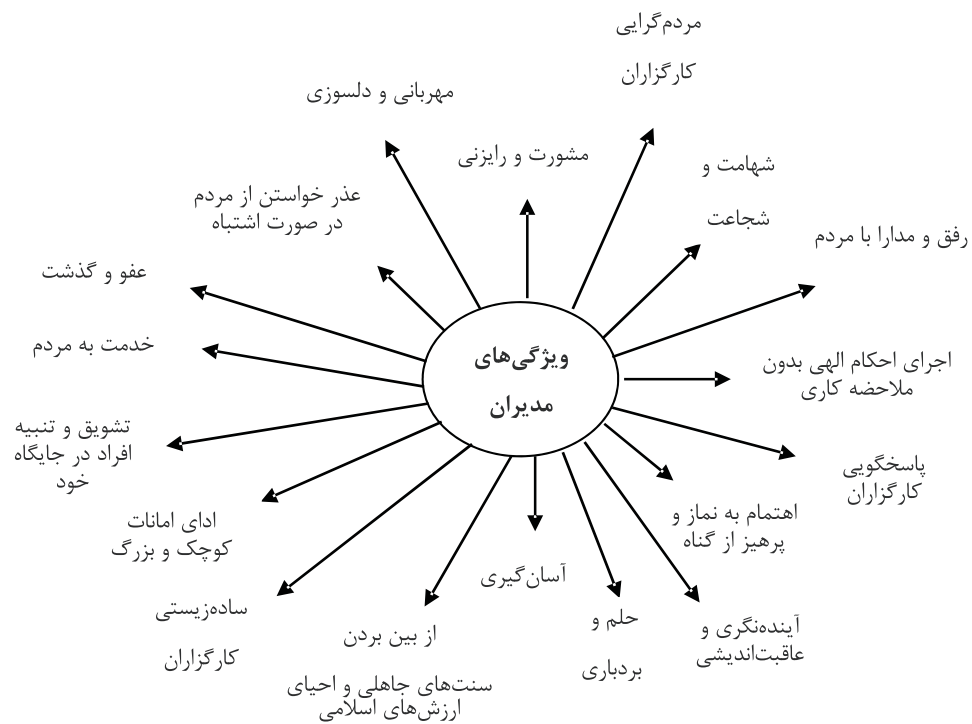
از توصیه زیر که امیر مومنان حضرت علی (ع) خطاب به مالک اشتر بیان می‌دارند، کدامیک از ویژگی‌ها و خصوصیات مدیر اسلامی قابل استنباط است؟
«بدان که توده مردم به دسته‌ها تقسیم شده‌اند و کار هیچ دسته جز به دسته دیگر راست نیاید و هیچ دسته از گروه دیگر بی‌نیاز نیست. گروهی سپاهیان خدایند و پاره‌ای دبیران رازدار، برخی دادرسان که باید عدالت را بر پای دارند و جمعی کارگزاران که باید به انصاف و مدارا به کار مردمان برسند، برخی دیگر از اهل ذمه که خراجگذارند و جماعتی سودگران و پیشه‌ورانند و ...»

- (۱) تفکر سیستمی
- (۲) قدرشناسی
- (۳) واریسی
- (۴) پایش
- (۵) مشارکت‌جویی

گزینه ۳) تعهد و تخصص صحیح است.

ویژگی‌ها و مشخصات مدیران در قرآن کریم

دانش و نیرومندی (قدرت فکری و جسمی) دو شرط اساسی زمامداری و مدیریت است و ثروت و نسب شرط اساسی رهبری نیست. ضمناً حکم رهبر سیاسی و اداری باید توسط رهبر دینی تنفیذ شود؛ همانگونه که پیامبر زمان، حکم طالوت را تنفیذ نمود.	داستان طالوت (سوره بقره، آیه ۲۴۷)
ایمان و یقین به آیات الهی و صبر، استقامت و شکیبایی	سوره سجده، آیه ۲۴: «و از آنان پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما راه می‌نمودند، از آن رو که شکیبایی ورزیدند و آیات ما را بی‌گمان باور می‌داشتند.»
اولین ویژگی امام این است که باید پیشاپیش دیگران حرکت کند؛ ویژگی دوم این است که باید راه را به خوبی بشناسد؛ و ویژگی سوم آن که باید توان هدایت دیگران را داشته باشد(حداقل ویژگی‌های امام)	سوره یونس، آیه ۳۵: «پس آیا کسی که به سوی حق رهبری می‌کند سزاوارتر است مورد پیروی قرار گیرد یا کسی که راه را نمی‌یابد، مگر آن که هدایت شود؟ شما را چه شده، چگونه داوری می‌کنید؟»
امانت‌داری از مهم‌ترین ویژگی‌های مدیران است و به‌خصوص برای مشاغل مالی و خزانه‌داری از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ تعهد و تخصص از دیگر شرایط کارگزاران حکومتی می‌باشد.	سوره یوسف، آیه ۵۴: «و قَالَ الْمَلِكُ اِئْتُونِي بِهٖ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِی فَلَمَّا كَلِمَہٗ قَالَ اِنَّكَ الْیَوْمَ لَدٰیْنَا مَكِیِّنٌ اٰمِیْنٌ» «و شاه گفت: او را نزد من آورید تا وی را ویژه خود سازم. پس چون با او به سخن پرداخت، گفت: تو امروز به نزد ما ارجمند و امینی.» آیه ۵۵: « قَالَ اجْعَلْنِی عَلٰی خَزَاۤئِنِ الْاَرْضِ اِنِّیْ خَفِیْظٌ غَلِیْمٌ» «گفت: مرا به خزانه‌های این سرزمین برگمار، که نگهبان و دانایم.»

ویژگی‌ها و خصیصه‌های مدیران از منظر پیامبر اکرم(ص)

حضرت علی (ع) تعهد مدیریت را در چهار کارکرد خلاصه می‌فرمایند:

- ۱) **مدیریت مالی** (جمع‌آوری خراج و مالیات و تامین منابع مالی از محل آن)
- ۲) **جهاد** (با دشمنان اسلام)
- ۳) **استصلاح** (اصلاح امور مردم)
- ۴) **آبادانی** (آبادانی و پیشرفت حوزه تحت مدیریت)

همچنین حضرت علی (ع) افراد ذیل را شایسته رهبری نمی‌داند:

- ۱) بخیل و حریص
- ۲) نادان
- ۳) ستمکار
- ۴) ناعادل در تقسیم بیت المال
- ۵) رشوه‌خوار
- ۶) کسی که سنت پیامبر (ص) را ضایع کند.
- ۷) کسی که از قدرت به نفع خود و خویشاوندان سوءاستفاده نماید.

ضمناً حضرت علی (ع) برترین کارگزاران را کسانی می‌دانند که سه ویژگی ذیل را داشته باشند:

مهربانی، بخشش، عدالت

از منظر امام صادق (ع) بهترین زمامدار کسی است که سه ویژگی ذیل را داشته باشد:

مهربانی، بخشنده‌گی، دادگری

ضمناً از دیدگاه امام صادق (ع) سه چیز است که زمامدار نباید در آن کوتاهی کند:

- ۱) تامین امنیت مرزها
- ۲) رسیدگی به شکایات‌ها
- ۳) انتخاب نیک‌مردان برای امور مردمان

پاسخ تست ۵۰: گزینه ۱) تفکر سیستمی صحیح است.

تست ۵۱:

از دیدگاه امام صادق (ع) کدامیک از گزینه‌های زیر نباید توسط فرمانروا (چه درمورد عوام، چه درمورد خواص) رعایت گردد؟

- ۱) اعطای پاداش ارزنده به نیکوکار
- ۲) ایجاد وحدت از طریق رعایت احسان و انصاف
- ۳) اشد مجازات برای گنهکاران و بدکاران
- ۴) چشم‌پوشی از گناهان بدکاران در راستای زمینه‌سازی توبه آنان و دست از گمراهی برداشتن

گزینه ۳) اشد مجازات برای گنهکاران و بدکاران صحیح است.

لطفا به کلمه نباید در صورت سوال توجه فرمایید.

امام صادق (ع) می‌فرمایند: «بر فرمانروا لازم است برای خواص و عوام سه چیز را رعایت نماید: پاداش ارزنده به نیکوکار دهد تا در آن کار نیک بیشتر ترغیب شود، از گناهان بدکار چشم‌پوشی کند تا توبه پیشه سازد و دست از گمراهی بردارد، و با احسان و انصاف خود بین آنان وحدت ایجاد نماید.»

تست ۵۲:

کدامیک از خصوصیات زیر باعث می شود تا حاکم مانند «پدری مهربان» در نظر پیروان جلوه کند؟

- (۱) ورع
- (۲) حِلْم
- (۳) زهد
- (۴) خوش رفتاری

گزینه ۴) خوش رفتاری صحیح است.

امام جعفر صادق (ع) از قول پدر گرامی‌شان می‌فرمایند: «امامت نشاید مگر برای مردمی که سه خصلت دارد: **ورعی** که از امور ناروایش بازدارد و **حلمی** که با آن خشم خود را زیر فرمان گیرد و **خوش‌رفتاری** که با پیروان خود مانند پدر مهربانی باشد.»

دستورالعمل و جدول زمان‌بندی مطالعه اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام

- ۱- پیشنهاد می‌کنیم قبل از شروع به مطالعه فلش‌کارت‌ها، پاسخ تشریحی تست‌های ارشد و دکتری سال‌های گذشته را از وبسایت www.DLMgroup.ir صفحه "مجموعه مدیریت" باکس "مدیریت اسلامی" دانلود و مطالعه فرمایید تا نسبت به این که نحوه طراحی سوالات کنکور چگونه است و بنابراین نسبت به اینکه چگونه باید با مطالب و محتوای فلش‌کارت‌ها مواجه شوید، شهود بیشتری پیدا کنید. توضیح اینکه از هر قسمت از توضیحات هر فلش‌کارت و نیز از مفهومی که آن توضیحات به ذهن متبادر می‌سازد، ممکن است تست طراحی شود.
- ۲- مطالب در قالب تست‌های تالیفی آموزش داده شده‌اند تا به صورت موازی دو هدف محقق شود: هم اینکه مطالب را به صورت مفهومی بیاموزید و هم اینکه همزمان تست زده باشید.
- ۳- از یک مبحث، یک قسمت تبدیل به تست شده؛ همه قسمت‌ها را با دقت بخوانید، ممکن است در کنکور از قسمت دیگری تست طراحی شود. پس همه مطالب پشت و روی فلش‌کارت‌ها مهم هستند. اینکه کدام آیه یا حدیث مربوط به کدام مبحث است، مهم است. اینکه هریک از تعاریف مربوط به چه مفهومی می‌باشد، مهم است. شکل‌ها، جداول و نمودارها مهم هستند و اکیدا توصیه می‌کنیم از قسمت‌های خالی روی هر فلش‌کارت به منظور نکته‌برداری، خلاصه‌نویسی، طراحی تست از سایر قسمت‌های پاسخ (برای خودتان) و یادداشت‌کردن مطالب و نکات و تعاریفی که در مرورهای بعدی باید بلد باشید و از خود آزمون بگیرید بهره کافی را ببرید.
- ۴- برخی از پاسخ‌ها در چند فلش‌کارت قرار گرفته؛ می‌توانید آن چند فلش‌کارت را به هم متصل کنید.
- ۵- تست‌های کنکور ارشد و دکتری که آورده شده، پاسخ داده نشده‌اند؛ خودتان پاسخ دهید؛ تا مجبور شوید به دنبال پاسخ آن بگردید و بدین ترتیب به همه مطالب دقت کنید.
- ۶- نقطه‌چین‌ها را پس از مطالعه فلش‌کارت از بر باشید و با مداد پر کنید.
- ۷- با مطالعه این پک، همزمان هم دارید مطالب را فرا می‌گیرید و هم تست می‌زنید. بنابراین نیازی به تهیه کتاب‌های تست ندارید.

جدول روزانه زمان‌بندی مطالعه

پایان فصل اول	۱ الی ۲۰	روز اول
	۲۱ الی ۳۶	روز دوم
	۳۷ الی ۵۶	روز سوم

روز چهارم	۵۷ الی ۷۲	
روز پنجم	۷۳ الی ۸۸	پایان فصل دوم

روز ششم	۸۹ الی ۱۰۷	پایان فصل سوم
---------	------------	---------------

روز هفتم	۱۰۸ الی ۱۲۲	پایان فصل چهارم
----------	-------------	-----------------

روز هشتم	۱۲۳_۱ الی ۱۲۳_۱۴	
روز نهم	۱۲۳-۱۵ الی ۱۳۴	پایان فصل پنجم

روز دهم	۱۳۵ الی ۱۵۰	پایان فصل ششم
---------	-------------	---------------

روز یازدهم	۱۵۱ الی ۱۶۲	
روز دوازدهم	۱۶۳ الی ۱۷۵	
روز سیزدهم	۱۷۶ الی ۱۸۵	پایان فصل هفتم

روز چهاردهم	۱۸۶ الی ۲۰۲	
روز پانزدهم	۲۰۳ الی ۲۲۲	پایان فصل هشتم

روز شانزدهم	۲۲۳ الی ۲۳۶	
روز هفدهم	۲۳۷ الی ۲۵۳	پایان فصل نهم

روز هجدهم	۲۵۴ الی ۲۶۵	پایان فصل دهم
-----------	-------------	---------------

روز نوزدهم	۲۶۶ الی ۲۷۷	پایان فصل یازدهم
------------	-------------	------------------

روز بیستم	۲۷۸ الی ۲۸۱	پایان فصل دوازدهم
-----------	-------------	-------------------

روز بیست و یکم	۲۸۲ الی ۲۹۵	پایان فصل سیزدهم و چهاردهم
----------------	-------------	----------------------------

روز بیست و دوم	۲۹۶ الی ۳۰۹	پایان فصل پانزدهم و شانزدهم
----------------	-------------	-----------------------------

روز بیست و سوم	۳۱۰ الی ۳۳۶	
روز بیست و چهارم	۳۳۷ الی ۳۴۳	پایان فصل هفدهم
روز بیست و پنجم	۳۴۴ الی ۳۶۴	پایان فصل هجدهم و نوزدهم
روز بیست و ششم	۳۶۵ الی ۳۷۸	پایان فصل بیستم و بیست و یکم
روز بیست و هفتم	۳۷۹ الی ۳۹۹	پایان فصل بیست و دوم و بیست و سوم
روز بیست و هشتم	۴۰۰ الی ۴۱۲	پایان فصل بیست و چهارم
روز بیست و نهم	۴۱۳ الی ۴۳۲	پایان فصل بیست و پنجم و بیست و ششم
روز سیام	۴۳۳ الی ۴۴۸	
روز سی و یکم	۴۴۹ الی ۴۷۲	پایان فصل بیست و هفتم
روز سی و دوم	۴۷۳ الی ۴۸۸	پایان فصل بیست و هشتم
روز سی و سوم	۴۸۹ الی آخر	پایان فصل بیست و نهم

فلش‌کارت‌های هر روز را ۳ روز بعد مجدداً از خود آزمون بگیرید.

بدیهی است توصیه می‌شود سه کتاب "اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام، دکتر سیدمحمد مقیمی، انتشارات راه‌دان"، "کتاب مدیریت ما، دکتر علی‌اصغر پورعزت، بنیاد نهج‌البلاغه" و "کتاب مدیریت اسلامی، رضا نجاری، دانشگاه پیام نور" را در اختیار داشته باشید و در کنار مطالعه فلش‌کارت‌ها - به فصول در مواردی که به این منابع ارجاع داده شده است- مطالعه نمایید. با توجه به اینکه این سه منبع طرایی سوالات کنکور کارشناسی ارشد و دکترا می‌باشند، چاره‌ای جز استفاده از آنها برای موسسات کمک آموزشی باقی نمی‌ماند، لیکن در طرایی محتوای فلش‌کارت‌ها و تست‌های تالیفی چه به لحاظ میزان استفاده و چه به لحاظ سافتار و ماهیت استفاده، قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مراعات شده و عرف جاری صنعت نشر کشور مدنظر قرار گرفته است. ضمناً اگرچه در مواردی نظر اساتید پیش گفته لزوماً با نظر مولف مجموعه فلش‌کارت‌ها یکسان نمی‌باشد لیکن در بیان مطالب رعایت امانت به طور کامل صورت پذیرفته و نیز هر کجا چاره‌ای جز نقل مطلبی عیناً از منابع پیش گفته وجود نداشته، این کار به منظور احترام به حقوق معنوی اثر با ذکر دقیق رفرنس انجام شده است.

DLM